Αριστεροί Διανοούμενοι: Η περίπτωση Κώστα Δουζίνα

Γιώργος Ν. Οικονόμου*

Στο κείμενό του «Αυτονομία ή κυβερνησιμότητα» (*Η Εφημερίδα των Συντακτών,* 25. 7. 2016) ο βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ Κ. Δουζίνας προσπαθεί να υποστηρίξει την κυβερνητική λογική του κόμματος του οποίου είναι βουλευτής. Έχει όμως πολλά προβληματικά σημεία, τα οποία θα δούμε εν συντομία.

1. Κατ' αρχάς **res publica** είναι το δημόσιο πράγμα – και όχι το κοινό όπως γράφει ο κυβερνητικός βουλευτής. Κοινό πράγμα είναι το res communis, το κοινό συμφέρον, το κοινό αγαθό θα λέγαμε. Η διευκρίνιση αυτή δεν είναι τυπική, αφού το δημόσιο δεν είναι και κοινό. Παράδειγμα, ή ίδια η ρωμαϊκή πολιτεία στην οποία ο όρος res publica δεν σημαίνει το κοινό αγαθό, διότι αυτό ουσιαστικά το διαχειριζόταν η ρωμαϊκή ολιγαρχία μέσω της Συγκλήτου και των ποικίλων αξιωματούχων (ύπατοι, πραίτορες κ.λπ.). Η εξουσία ανήκε στην αριστοκρατία των ευγενών (patres, optimates). Ο ρωμαϊκός λαός από την πλευρά του δεν είχε ουσιαστική εξουσία παρά τις κατακτήσεις που επέτυχε με τους αγώνες του (comitia, consilia plebis, tribuni plebis κ.ά.).

Το κοινό αγαθό υπήρχε στην αθηναϊκή δημοκρατία διότι καθοριζόταν από κοινού, από όλους τους πολίτες στη συνέλευση των πολιτών (εκκλησία του δήμου). Στη νεώτερη εποχή, ο λεγόμενος Δημόσιος τομέας, δηλαδή ο κρατικός μηχανισμός και η κρατική γραφειοκρατία δεν είναι κοινά, δεν ανήκουν σε όλους τους κατοίκους, είναι προσβάσιμα μόνο στους κομματικούς οπαδούς και ψηφοφόρους. Επί πλέον, οι γραφειοκράτες του λεγόμενου δημοσίου τομέα δεν εκφράζουν το κοινό αγαθό. Επίσης, ο δημόσιος χώρος της πληροφόρησης δεν είναι κοινός, αλλά κτήμα των κυβερνητικών, των κομματικών και των ιδιωτικών ΜΜΕ. Το res communis υπάρχει μόνο στη δημοκρατία, όπως θα δούμε πιο κάτω.

2. Γράφει επίσης ο Κ.Δ. πως «η θεωρία της δημοκρατίας ξεκινάει με το έργο του Ζαν-Ζακ Ρουσσώ *Κοινωνικό Συμβόλαιο*». Το σωστό είναι ότι αυτή ξεκινάει με τον Ρουσσώ στη νεωτερικότητα, διότι η θεωρία της δημοκρατίας ουσιαστικά ξεκινάει στην αρχαία Ελλάδα με τον Πρωταγόρα και στοιχεία της υπάρχουν στον Ηρόδοτο, στον Δημόκριτο, στον θουκυδίδη (ιδίως στον Επιτάφιο), και στα *Πολιτικά* του Αριστοτέλη.[1]

Το σημαντικό ασφαλώς δεν είναι τόσο η θεωρία όσο η ίδια η ύπαρξη της δημοκρατίας, η οποία δημιουργήθηκε για πρώτη φορά στις αρχαίες ελληνικές πόλεις και ιδίως στην Αθήνα. Η δημοκρατική πράξις ήταν το καθοριστικό συμβάν στην ιστορία της ανθρωπότητας: οι θεσμοί, οι νόμοι, οι διαδικασίες, η πρακτική, η δημόσια σφαίρα, ο δημοκρατικός πολιτικός βίος με τις νέες κοινωνικές και πολιτικές σημασίες, όπως τις ανέδειξαν πολλοί στοχαστές και κυρίως ο Κορνήλιος Καστοριάδης. Χωρίς τη δημοκρατική πρακτική δεν θα υπήρχε ούτε δημοκρατική θεωρία ούτε ενδιαφέρον στους μεταγενέστερους για απελευθέρωση από τα δεσμά της απολυταρχίας, του αυταρχισμού και της θεοκρατίας, για δικαιοσύνη, ελευθερία και ισότητα.

3. République στον Rousseau δεν σημαίνει αναγκαστικά δημοκρατία ή άμεση δημοκρατία, όπως γράφει ο Κ.Δ. Σημαίνει γενικώς έννομη πολιτεία, όπως δηλώνεται σαφώς στο *Κοινωνικό Συμβόλαιο*: «Αποκαλώ, λοιπόν, république κάθε κράτος που κυβερνάται από νόμους, οποιαδήποτε μορφή κυβέρνησης και αν έχει: μόνο τότε κυβερνά το δημόσιο συμφέρον και υπάρχει πραγματικά η κοινή πολιτεία. Κάθε νόμιμη μορφή κυβέρνησης είναι républicain(e). Με αυτή τη λέξη δεν εννοώ μόνο μία αριστοκρατία ή μία δημοκρατία, αλλά γενικά κάθε κυβέρνηση που καθοδηγείται από τη γενική βούληση, που είναι ο νόμος».[2]

Από την άλλη, ο Rousseau είναι σαφής για τον αλλοτριωτικό χαρακτήρα της αντιπροσώπευσης, διότι αυτή αφαιρεί τη δύναμη από τον λαό και την αναθέτει στους ολίγους αντιπροσώπους. Είναι σαφής επίσης ότι το δημοκρατικό πολίτευμα (Démocratie), είναι αντίθετο στην αντιπροσώπευση, αφού η ευθύνη της κυβέρνησης σε αυτό ανήκει σε όλον τον λαό και ότι η γενική

βούληση που σχηματίζεται στη λαϊκή συνέλευση δεν μπορεί να αντιπροσωπευθεί. «Η κυριαρχία δεν μπορεί να αντιπροσωπευθεί για τον ίδιο λόγο που δεν γίνεται να απαλλοτριωθεί». Ο Rousseau γράφει επίσης ότι «επειδή ο νόμος είναι η διακήρυξη της γενικής βούλησης, είναι σαφές ότι στην άσκηση της νομοθετικής εξουσίας ο λαός δεν μπορεί να αντιπροσωπεύεται». Οι δε βουλευτές δεν είναι αντιπρόσωποι του λαού, αλλά επίτροποί του και δεν μπορούν να αποφασίσουν τίποτα οριστικά.[3] Φυσικά ο όρος «δημοκρατία» στον Ρουσσώ σημαίνει αυτό που λέμε σήμερα άμεση δημοκρατία.

Έτσι, République, από την νεωτερικότητα μέχρι και σήμερα, δεν σημαίνει ότι η «εξουσία ασκείται αμεσοδημοκρατικά», όπως γράφει ο βουλευτής της κυβερνητικής εξουσίας, αλλά σημαίνει το μη μοναρχικό πολίτευμα, το αντιπροσωπευτικό, στο οποίο η εξουσία ασκείται από τον πολύ μικρό αριθμό αντιπροσώπων που εκλέγονται με καθολική ψηφοφορία από τις κομματικές λίστες και συνιστούν ολιγαρχική μειοψηφία.

Αντιθέτως, στην (άμεση) δημοκρατία η εξουσία ασκείται από όλους τους πολίτες, οι οποίοι συμμετέχουν άμεσα, αυτοπροσώπως, στη θέσπιση των νόμων, στη λήψη όλων των σημαντικών αποφάσεων και στον ουσιαστικό έλεγχο της εξουσίας – δεν αναθέτουν την εξουσία με εκλογές σε αντιπροσώπους. Η εξουσία δεν ανήκει σε κάποιο ιδιαίτερο σώμα χωριστό από το σύνολο των πολιτών, σε ένα πρόσωπο, σε ένα κόμμα, στο κράτος, στους ολίγους, αλλά σε όλους τους πολίτες. Με αυτήν την έννοια η εξουσία είναι res communis και είναι μόνο στη δημοκρατία.

4. Μιας και ο λόγος περί Rousseau, να σημειωθεί πως αυτό με το οποίο άρχιζε τις παραδόσεις του Κ.Δ., («οι πολίτες είναι “κυρίαρχοι” μόνο τα λίγα δευτερόλεπτα κάθε πέντε χρόνια που χρειάζονται για να βάλουν τον σταυρό στο ψηφοδέλτιο») είναι παραλλαγή χωρίου του Rousseau, στο οποίο καυτηριάζεται ακριβώς η πολιτική αλλοτρίωση και ετερονομία που επιφέρει η αντιπροσώπευση, δηλαδή η ανάθεση της εξουσίας σε άλλους, σε ετέρους. Ο Rousseau γράφει: «Ο αγγλικός λαός νομίζει ότι είναι

ελεύθερος· απατάται οικτρά· είναι ελεύθερος μόνο κατά τη διάρκεια της εκλογής των μελών του κοινοβουλίου· μόλις εκλεγούν, είναι δούλος, δεν είναι τίποτα».[4]

Φυσικά, αυτό που γράφει ο Ρουσσώ ισχύει και για τα σημερινά κοινοβούλια, άρα και για το ελληνικό, μέλος του οποίου είναι ο Κ.Δ. Με άλλα λόγια, ο Κ.Δ. είναι συνυπεύθυνος για την κατάσταση πολιτικής δουλείας αφού την επικυρώνει με τα γραπτά του, με την παρουσία του και τη δράση του ως αντιπρόσωπος. Αλλά αυτό είναι το χαρακτηριστικό της ιδεολογίας: επιτρέπει να γράφεις και να μιλάς αριστερά και να πράττεις δεξιά ή κεντρώα· να μιλάς για δημοκρατία και να υποστηρίζεις με τη θεωρία και την πράξη σου την ολιγαρχία.

5. Μία άλλη έννοια που διαστρεβλώνεται από τον Κ.Δ. είναι η «δημοκρατική αυτονομία». Αυτονομία σημαίνει, όπως το αναλύει ο στοχαστής της αυτονομίας Κορνήλιος Καστοριάδης, ότι τα άτομα δίνουν αυτά τα ίδια τον νόμο στον εαυτό τους – και όχι μέσω αντιπροσώπων, όπως γράφει ο Κ. Δουζίνας. Η αυτονομία δεν είναι δυνατή δίχως ένα καθεστώς άμεσης δημοκρατίας, της οποίας οι πολίτες είναι πολιτικά ίσοι, δηλαδή συμμετέχουν όλοι άμεσα στην άσκηση της εξουσίας υπό όλες τις μορφές της. Αυτή η πολιτική ισότητα δεν υπάρχει στα σημερινά αντιπροσωπευτικά πολιτεύματα, στα οποία τα άτομα είναι μόνον «ηθικά και νομικά ίσα».

Σε αυτά υπάρχει δηλαδή πολιτική ανισότητα, η οποία εξασφαλίζεται από το κανονιστικό θεμέλιο του αντιπροσωπευτικού πολιτεύματος που είναι η ετερονομία, με την έννοια ότι τους νόμους δεν τους θεσπίζουν τα ίδια τα άτομα, αλλά κάποιοι άλλοι (έτεροι), οι ολίγοι αντιπρόσωποι, ενώ τα άτομα, έχοντας αποδεχθεί την παραχώρηση της εξουσίας στους αντιπροσώπους, εφαρμόζουν πιστά τους νόμους που δεν ψήφισαν οι ίδιοι.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα η κυβέρνηση της Αριστεράς, που κάνει ό,τι ακριβώς έκαναν και οι προηγούμενες κυβερνήσεις της Δεξιάς και του Κέντρου: ψηφίζει νόμους μνημονιακούς, οι οποίοι

εφαρμόζονται καταναγκαστικά στην κοινωνία, χωρίς τα άτομα να ερωτηθούν ή να συμμετέχουν στη διαμόρφωση και την ψήφισή τους. Σε αυτή την ετερονομία είναι συνυπεύθυνος και ο ίδιος ο Κ.Δ. ως μέλος της κυβερνητικής παράταξης και του αστικού κοινοβουλίου.

6. Η ίδια αριστερή ιδεολογία μιλάει και σε αυτά που λέει ο Κ.Δ. για τη «μεταδημοκρατική συνθήκη». Για να υπάρξει «μεταδημοκρατική συνθήκη» θα πρέπει να έχει υπάρξει πριν η δημοκρατία. Όμως τέτοια δεν υπήρξε, διότι το αντιπροσωπευτικό σύστημα ποτέ δεν ήταν δημοκρατικό, αλλά ξεκίνησε και παρέμεινε σε όλη την ιστορία του ολιγαρχικό. Ο όρος λοιπόν «μετα-δημοκρατική συνθήκη» είναι εσφαλμένος και παραπλανητικός, πρόκειται για «μετα-αντιπροσωπευτική συνθήκη». Κατά συνέπεια, η παρουσία του Κ.Δ. στο ελληνικό κοινοβούλιο αποτελεί επικύρωση της «μετα-αντιπροσωπευτικής συνθήκης» στην οποία κατ' εξοχήν συμμετέχει το ελληνικό σύστημα και η κυβέρνηση Αριστεράς – εθνικιστικής Δεξιάς. Πάλι εδώ συναντάμε το φαινόμενο της ιδεολογίας: ο Κ.Δ. αναλύει ή καταγγέλλει τη «μετα-αντιπροσωπευτική συνθήκη», αλλά την εξυπηρετεί και ταυτόχρονα επωφελείται από τα προνόμια που αυτή του παρέχει.

7. Διαβάζοντας κάποιος αυτά που γράφει ο Κ.Δ., θα νόμιζε ότι ζούμε σε δημοκρατία, έστω στην «απισχνασμένη δημοκρατία μας», όπως ο ίδιος γράφει, πράγμα που δεν ισχύει βέβαια, διότι, όπως είπαμε, το αντιπροσωπευτικό πολίτευμα είναι ολιγαρχικό. Επί πλέον θα πίστευε αυτά που γράφει ο Κ.Δ., ότι αυτό το αντιπροσωπευτικό σύστημα έρχεται η «συμμετοχική» και η «διαβουλευτική» θεωρία να το εφοδιάσει με «θεσμούς άμεσης δημοκρατίας», οι οποίοι κατά τον Κ.Δ. είναι: δημοψηφίσματα, δυνατότητα ανάκλησης βουλευτών, λαϊκή απόρριψη νόμων, κοινωνική οικονομία, αυτοδιοικητικές λαϊκές συνελεύσεις σε συνοικίες και γειτονιές. Κάποιες διευκρινίσεις για τα λεγόμενα του Κ.Δ. είναι απαραίτητες.

Κατ' αρχάς, αυτές οι νέες προτάσεις ήλθαν στην επιφάνεια με τα κινήματα του κοινωνικού πλήθους στις πλατείες το 2011 και στη συνέχεια διάφοροι αριστεροί διανοούμενοι τις επανέλαβαν για

ποικίλους λόγους, κυρίως για να τις σφετερισθούν, να τις χρησιμοποιήσουν με τον δικό τους τρόπο, να τις εντάξουν στον αποδυναμωμένο ιδεολογικό τους λόγο, να συγκροτήσουν ένα ανανεωμένο (update) αφήγημα για να προσελκύσουν οπαδούς και ψηφοφόρους. Όμως τα Αριστερά κόμματα δεν τις ενστερνίσθηκαν ουσιαστικά. Ακόμα και όταν αυτά αναγκάζονται εκ των πραγμάτων να μιλήσουν την νέα ορολογία, μοιάζουν αστεία ή καταλήγουν σε επικίνδυνα μονοπάτια, όπως ο ΣΥΡΙΖΑ, με το λεγόμενο δημοψήφισμα τον Ιούλιο 2015, όταν το ευτέλισε διπλώς: τόσο με τον αιφνιδιαστικό τυχοδιωκτικό τρόπο προκήρυξής του όσο και με την μετατροπή εν μια νυκτί του ΟΧΙ σε ΝΑΙ.[5]

Από την άλλη, αυτά που από τον Κ.Δ. ονομάζονται ευκόλως «θεσμοί άμεσης δημοκρατίας» (δημοψηφίσματα, κοινωνική οικονομία κ.ο.κ.) δεν είναι στοιχεία της άμεσης δημοκρατίας, αλλά θεσμοί που θα μπορούσαν κάλλιστα να ενσωματωθούν στο αντιπροσωπευτικό πολίτευμα, όπως έχει ενσωματωθεί το δημοψήφισμα σε άλλα πολιτεύματα, και ιδίως στο ελβετικό πολίτευμα, χωρίς αυτό να σημαίνει πως η Ελβετία έχει άμεση δημοκρατία, όπως θεωρείται από μερικούς. Η άμεση δημοκρατία δεν είναι κάποιοι δευτερεύοντες θεσμοί που εισάγει ένας πολιτικός ή ένα κόμμα στο αντιπροσωπευτικό ολιγαρχικό σύστημα· είναι ένα αυτόνομο σύνολο θεσμών και διαδικασιών, είναι ταυτοχρόνως πρόταγμα, πολίτευμα, κοινωνία, θεσμοί, διαδικασίες και έτσι δεν έχει καμία σχέση με το αντιπροσωπευτικό πολίτευμα.

Οι θεσμοί άμεσης δημοκρατίας υπάρχουν μόνο στο πολίτευμα της άμεσης δημοκρατίας και σε κανένα άλλο πολίτευμα. Όπως και οι θεσμοί της ολιγαρχίας και της αντιπροσώπευσης υπάρχουν μόνο στο ολιγαρχικό και αντιπροσωπευτικό πολίτευμα. Εισαγωγή πραγματικών θεσμών άμεσης δημοκρατίας (λ.χ. λαϊκές συνελεύσεις με ουσιαστικές αρμοδιότητες, κλήρωση εκτελεστικών οργάνων, δικαστήρια πολιτών, διαφάνεια των πράξεων της εξουσίας σε έναν πραγματικά δημόσιο κοινό χώρο, ενδελεχής έλεγχος των ασκούντων εξουσία, ανακλητότητα κ.ά.) θα σήμαινε αλλοίωση του αντιπροσωπευτικού χαρακτήρα του σημερινού πολιτεύματος, πράγμα

το οποίο δεν μπορεί να προέλθει από άνευρες συνταγματικές αναθεωρήσεις του ΣΥΡΙΖΑ και των διανοουμένων του,[6] αλλά από ένα αυτόνομο κοινωνικό πολιτικό κίνημα.[7]

Οι αρχαίοι διέκριναν σαφώς τα πολιτεύματα μεταξύ τους, ενώ οι σύγχρονοι τα συγχέουν, είτε λόγω κομματικών και ιδεολογικών σκοπιμοτήτων είτε από άγνοια. Πάντως, είναι παράδοξο και αδύνατο να συνυπάρχουν «θεσμοί άμεσης δημοκρατίας» και ολιγαρχίας. Ο πρώτος φιλόσοφος που αποπειράθηκε στο δεύτερο ήμισυ του 4ου αι. π.Χ. να κάνει αυτή τη μίξη στη θεωρία απέτυχε παταγωδώς. Απέτυχε με την έννοια ότι το «μεικτό» πολίτευμα που κατασκεύασε στη θεωρία δεν ήταν, ταυτοχρόνως δημοκρατία και ολιγαρχία, όπως το θέλησε, αλλά απλώς ολιγαρχία.[8] Έδωσε όμως τη θεωρητική βάση για να δικαιολογηθεί μετέπειτα το οποιοδήποτε ολιγαρχικό πολίτευμα, ακόμα και το σημερινό αντιπροσωπευτικό. Έδωσε το άλλοθι του «μεικτού» πολιτεύματος στους υποστηρικτές των ολιγαρχιών, όπως ο Πολύβιος, θωμάς Ακινάτης και οι σύγχρονοι διανοούμενοι της Αριστεράς. Ουσιαστικά αυτό που κάνει ο βουλευτής της μνημονιακής Αριστεράς με την εσφαλμένη ορολογία (εισαγωγή «θεσμών άμεσης δημοκρατίας» στο αντιπροσωπευτικό πολίτευμα), είναι αφ’ ενός η δημιουργία συγχύσεων και αφ’ ετέρου η απολογία και ο εξωραϊσμός του αντιπροσωπευτικού πολιτεύματος· είναι ιδεολογική κατασκευή στην υπηρεσία του συστήματος, κάτι σαν Demokratia ancilla rei publicae.

Η διαπίστωση αυτή δεν σημαίνει ότι δεν θα πρέπει να θεσπισθούν τέτοιες αλλαγές, που θα επιτρέπουν έναν άλλο τρόπο συμμετοχής, παρά απλώς ότι αυτές δεν είναι «θεσμοί άμεσης δημοκρατίας», αλλά θεσμοί αρωγής, ανανέωσης ή εμπλουτισμού του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος, θεσμοί κάποιου είδους συμμετοχής των ατόμων, οι οποίοι θα απαλύνουν τη σημερινή αυχμηρή κατάσταση της παντελούς απουσίας της κοινωνίας από τον πολιτικό βίο. Στην πραγματικότητα όμως, αυτό που διαπιστώνουμε είναι η δυσκολία και η άρνηση να γίνουν αυτές οι αλλαγές στα αντιπροσωπευτικά καθεστώτα. Η πραγματοποίησή τους στο μέλλον θα εξαρτηθεί από τη βούληση και τον αγώνα της κοινωνίας.

8. Συνεπώς, αυτό που λέει ο Κ.Δ., ότι «η άμεση δημοκρατία επιστρέφει και μπολιάζει με νέα δυναμική την απισχνασμένη δημοκρατία μας», δεν ισχύει Από πού, άραγε, επιστρέφει η άμεση δημοκρατία; Μήπως από την αρχαία Αθήνα; Ακόμη και μεταφορικά είναι αδόκιμη η έκφραση. Το σωστό είναι ότι ξεκίνησε η συζήτηση για την άμεση δημοκρατία, ξεκίνησε όμως από τις κινητοποιήσεις του κοινωνικού πλήθους, από χώρους και πρόσωπα εκτός της κομματικής, συστημικής ή αντισυστημικής» Αριστεράς. Δεν ξεκίνησε ούτε από τους αριστερούς οργανικούς διανοούμενους. Επί πλέον, ξεκίνησε όχι για να εξωραΐσει το ολιγαρχικό αντιπροσωπευτικό σύστημα αλλά ως μία άλλη εναλλακτική συνολική πρόταση διακυβέρνησης και ριζικής αλλαγής των θεσμών. Όχι ως αλλαγή κυβέρνησης, ως εναλλαγή κομμάτων στην κυβέρνηση. Τη συζήτηση όμως αυτή ο διανοούμενος του ΣΥΡΙΖΑ δεν την βοηθά, αλλά αντιθέτως την εμποδίζει και την ξεστρατίζει με τις παραποιήσεις και συγχύσεις που διαδίδει. Η Αριστερά επίσης εμποδίζει τη συζήτηση αυτή, διότι η δημοκρατία τής είναι «ξένη φορτική».[9]

Η δημοκρατία δεν είναι κάτι που εμφανίζεται από το πουθενά ή από θεωρίες κάποιων αριστερών διανοουμένων, αλλά είναι πολιτική και κοινωνική σημασία, οφείλεται στον αγώνα του κοινωνικού πλήθους και στρέφεται κατά της αντιπροσώπευσης, της γραφειοκρατίας και των κομμάτων, των αριστερών συμπεριλαμβανομένων. Άμεση δημοκρατία σημαίνει πρωτίστως δύο θεσμούς: πρώτον, συνελεύσεις πολιτών με τις οποίες ασκείται η νομοθετική και η κυβερνητική εξουσία και δεύτερον, κλήρωση με την οποία ασκείται η δικαστική και εκτελεστική εξουσία. Αυτά ανέδειξε η ιστορική πραγματικότητα, αυτά κατέγραψαν οι ιστορικοί και αυτά ανέλυσαν οι φιλόσοφοι, επικροτώντας τα ή επικρίνοντάς τα.

Στην αρχαία Αθήνα υπήρχαν και οι αιρετοί άρχοντες για τα ανώτατα και τα πιο σπουδαία αξιώματα (στρατηγοί, ταμίαι), οι οποίοι εκλέγονταν για συγκεκριμένα καθήκοντα του τομέα τους ως εκτελεστικά όργανα· δεν κυβερνούσαν ούτε ελάμβαναν αποφάσεις ούτε νομοθετούσαν αντί των πολιτών ως αντιπρόσωποι ή

εκπρόσωποι. Πάντως, όλοι οι άρχοντες, αιρετοί και κληρωτοί, υφίσταντο τον διαρκή και ουσιαστικό έλεγχο του δήμου, με αστικές και ποινικές κυρώσεις. Όλα αυτά πόρρω απέχουν από τα σημερινά πολιτεύματα, τα οποία ο Κ.Δ. θεωρεί ότι είναι δημοκρατίες – αντιπροσωπευτικές, έμμεσες, κοινοβουλευτικές, αστικές κ.λπ.

9. **Έτσι λοιπόν, η αρχαία Αθήνα δεν είχε κόμματα με τη σημερινή αποφασιστική εξουσία, όπως στα αντιπροσωπευτικά πολιτεύματα, ούτε εκλογές με τη σημερινή έννοια, ούτε αντιπροσώπους.** Συνεπώς, αυτό που λέει ο Κ.Δ. ότι η απλή αναλογική «επιστρέφει την πολιτική στον πολίτη και φέρνει τη δημοκρατία πιο κοντά στην αρχαία Αθήνα» είναι απολύτως ανακριβές και παραποιεί τις έννοιες ταυτοχρόνως του πολίτη, της πολιτικής και της δημοκρατίας. Ας δούμε με τη σειρά τις έννοιες αυτές.

Πρώτον, στα αντιπροσωπευτικά πολιτεύματα δεν υπάρχουν πολίτες, αλλά υπήκοοι – οι πολίτες στη δημοκρατία συμμετέχουν στην εξουσία άμεσα αυτοπροσώπως, δεν εκλέγουν αντιπροσώπους και δεν εκτελούν αποφάσεις και νόμους στους οποίους δεν έχουν οι ίδιοι συμμετάσχει. Δεύτερον, δεν υπάρχει επίσης στα αντιπροσωπευτικά πολιτεύματα πολιτική, διότι αυτή είναι αδιανόητη δίχως πολίτες – αυτή είναι η πρωταρχική και δημοκρατική έννοια της πολιτικής: παράγεται από πολίτες και όχι από επαγγελματίες του πολιτικού και αντιπροσώπους, ούτε από κόμματα και γραφειοκρατίες. Τρίτον, η δημοκρατία δεν στηρίζεται στις εκλογές, όπως αναφέρθηκε ήδη, οι οποίες είναι χαρακτηριστικό των ολιγαρχικών και αριστοκρατικών καθεστώτων. Αυτό το ήξεραν πολύ καλά οι αρχαίοι συγγραφείς, όπως λ.χ. οι φιλόσοφοι Πλάτων και Αριστοτέλης, αλλά και οι νεώτεροι στοχαστές, Σπινόζα, Χομπς, Μοντεσκιέ, Ρουσσώ.

Έτσι, η απλή αναλογική στα σημερινά πολιτεύματα δεν έχει καμία σχέση με την (άμεση) δημοκρατία, ούτε τα φέρνει «πιο κοντά στην αρχαία Αθήνα», όπως γράφει ο Κ.Δ. Σημαίνει απλώς πως καθιστά αναλογικότερη την κατανομή εδρών και επιτρέπει στα μικρά κόμματα να έχουν έδρες αντίστοιχες του εκλογικού τους ποσοστού και όχι λεηλατημένες από τα μεγάλα κόμματα με το

πλειοψηφικό σύστημα και με μπόνους 50 ή 20 εδρών στο πρώτο κόμμα.

Συμπερασματικά, οι διαστρεβλώσεις σε βασικές έννοιες της πολιτικής και της φιλοσοφίας που υπάρχουν στο άρθρο του Κ.Δ. δημιουργούν πολλές συγχύσεις.

10. Υπάρχουν όμως και άλλα κείμενα του Κ.Δ. που κινούνται στο ίδιο πλαίσιο. Επιχειρούν λ.χ. να αναστήσουν νεκρές έννοιες, όπως «δημοκρατικός σοσιαλισμός» ή «σοσιαλισμός του 21ου αιώνα», που δεν εκφράζουν πια τίποτε ουσιαστικό. Παραμένουν όμως ως «στρατηγικός στόχος» του ΣΥΡΙΖΑ. Προσπαθούν, επίσης, τα κείμενα του Κ.Δ., να οικειοποιηθούν όρους που ήλθαν στο προσκήνιο με το κίνημα των πλατειών ή κατασκευάζουν άλλους, με σκοπό να θολώσουν τα νερά, όπως τα θόλωναν μέχρι το Ιούνιο του 2015. Μιλάνε για «ισοδημοκρατία», «ισοελευθερία», για «μορφές άμεσης δημοκρατίας», «αμεσοδημοκρατικές πρωτοβουλίες» ή «αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες». Οι όροι αυτοί, αποσπασμένοι από ένα γενικό δημοκρατικό πρόταγμα, παραμένουν μετέωροι και αποστεωμένοι, άρα προβληματικοί και προσθέτουν περισσότερη σύγχυση στην ήδη υπάρχουσα, όπως ήδη εξήγησα.

Σε ένα άρθρο του, ο βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ έγραφε για τις κινητοποιήσεις των πλατειών το 2011: «Στην Ελλάδα η μεταμόρφωση του πλήθους των πλατειών σε λαό που υποστηρίζει την Αριστερά έχει δημιουργήσει τις συνθήκες ριζικής αλλαγής».[10] **Φυσικά, οι Συνελεύσεις των πλατειών και ιδιαιτέρως της πλατείας Συντάγματος στην Αθήνα δεν ψήφισαν ποτέ υπέρ του ΣΥΡΙΖΑ ή της Αριστεράς γενικότερα.** Αντιθέτως, είχαν μεγάλη καχυποψία και άρνηση απέναντι σε όλα τα κόμματα, των αριστερών συμπεριλαμβανομένων, προτάσσοντας την αυτενέργεια του πλήθους, την κυριαρχία της Λαϊκής Συνέλευσης και την αμεσότητα της δράσης χωρίς ανάθεση και διαμεσολαβήσεις. Να σημειωθεί πως ο Κ.Δ. δεν είχε κανέναν υπαινιγμό στο κείμενό του για το κύριο πρόταγμα της πλατείας, την άμεση δημοκρατία.

Κατά τον διανοούμενο λοιπόν της Αριστεράς, το κίνημα των

πλατειών έγινε «λαός» (!) για να αντιπροσωπευθεί από την Αριστερά (!) Έγινε για να υποστηριχθεί η Αριστερά, η οποία θα φέρει τη «ριζική αλλαγή»(!) Ποια είναι αυτή η αλλαγή, δεν διευκρινίζεται. Μήπως η προβληματική «αντιμνημονιακή» αριστερή διακυβέρνηση, η οποία μετά τους ανερμάτιστους έξι πρώτους μήνες του 2015 έκανε στροφή 180 μοιρών και υπέγραψε το τρίτο μνημόνιο; Μήπως το αιφνιδιαστικό δημοψήφισμα και ο ευτελισμός του τον Ιούλιο του 2015; Ή το ακυρωθέν σκίσιμο των μνημονίων και ο ματαιωθείς χορός των αγορών υπό τους ρυθμούς νταουλιών; Ή το μετριοπαθές πρόγραμμα της Θεσσαλονίκης του 2014 που ο ΣΥΡΙΖΑ το έκανε ουτοπικό; Μήπως η αναβληθείσα κάθαρση και καταδίκη των υπευθύνων της χρεοκοπίας; Μήπως το ανέφικτο νεφελώδες όραμα της Αριστεράς για τον «σοσιαλισμό»; Φυσικά, όπως φάνηκε εκ των υστέρων, δεν υπήρξε καμία «ριζική αλλαγή», αλλά η ίδια πεπατημένη όπως και με τις προηγούμενες κυβερνήσεις. [11]

Ταυτοχρόνως όμως, δεν υπήρξε καμία αυτοκριτική εκ μέρους του Κ.Δ. για τις εσφαλμένες θέσεις του περί «ριζικής αλλαγής» και άλλων τινών. Εδώ εκδηλώνονται τα μόνιμα χαρακτηριστικά των αριστερών διανοουμένων, η γενικολογία, η διαστρέβλωση των γεγονότων και η εκμετάλλευσή τους για κομματικές και ιδεολογικές σκοπιμότητες, συνοδευόμενα από ανευθυνότητα, από έλλειψη αυτοκριτικής και ηθικής ευαισθησίας.

***

Ο Κ. Δουζίνας μιλάει την αριστερή γλώσσα της ιδεολογίας ή μάλλον η αριστερή γλώσσα της ιδεολογίας μιλάει μέσω αυτού (για να σεβασθούμε τις γλωσσικές αναφορές του στον Βιτγκενστάιν και στον Χάιντεγκερ). Η κριτική σκέψη έχει μετατραπεί σε ιδεολογικό εργαλείο. Η ιδεολογία εννοείται εδώ ως ψευδής συνείδηση. Αυτά που γράφει ο διανοούμενος της Αριστεράς, εξυπηρετούν έναν και μόνον σκοπό, την κυβερνησιμότητα του ΣΥΡΙΖΑ και όχι την αυτονομία. Αυτός ο ιδεολογικός τρόπος γραφής ανήκει σε μία αποτυχημένη και παρωχημένη Αριστερά, σε μία Αριστερά που έχει χάσει τον δρόμο της και την ταυτότητά της και ψάχνει εναγωνίως ένα άλλο πρόσωπο. Στην προσπάθειά της

αυτή, αναμειγνύει διάφορες ιδέες και προτάσεις που αναδεικνύουν τα κοινωνικά κινήματα και αποπειράται να σφετερισθεί πρακτικές που τής είναι ξένες. Έτσι, προκύπτει ένας ιδεολογικός αχταρμάς, που περιέχει κάτι από Μαρξ και Αλτουσέρ, ολίγον Μπαντιού ή Ζίζεκ, με επιλεκτικές ανώδυνες αναφορές στην Άρεντ και στον Καστοριάδη. Ο σκοπός του ιδεολογικού χυλού είναι να εξωραΐσει τόσο τους αριστερούς διανοουμένους και την ίδια την Αριστερά όσο και το αντιπροσωπευτικό σύστημα το οποίο αυτή υπηρετεί.

Από ό,τι φαίνεται μέχρι τώρα, ο ρόλος του Κ.Δ. ήταν να προετοιμάσει τον δρόμο για την άνοδο της Αριστεράς στην κυβέρνηση και μετά την επίτευξη αυτού του στόχου να καταστήσει τον κόσμο υποστηρικτή της, παρόλες τις ανακολουθίες, διαψεύσεις, ανευθυνότητες, τυχοδιωκτισμούς. Είναι ο ρόλος του οργανικού διανοουμένου, και φυσικά ανταμείφθηκε γι' αυτόν. Ρόλος πολύ παλιός από τότε που οι διανοούμενοι ανακάλυψαν τον δρόμο των Συρακουσών και έθεσαν τον εαυτό τους στην υπηρεσία της εκάστοτε εξουσίας: Philosophia ancilla imperii. Όμως ο ρόλος της σκέψης και της φιλοσοφίας δεν είναι να διαδίδει συγχύσεις και ιδεολογία, υπηρετώντας ακρίτως και δουλικώς την εξουσία· είναι να διαυγάσει τις έννοιες ή να δημιουργήσει άλλες καινούργιες, να ασκήσει κριτική στην εξουσία, να αμφισβητήσει τα καθιερωμένα, να βοηθήσει στην κατανόηση των πραγμάτων, για ουσιαστική ελευθερία, ισότητα και αυτονομία.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

[1] Βλ. αναλυτικά Γ. Ν. Οικονόμου, *Η άμεση δημοκρατία και η κριτική του Αριστοτέλη,* Παπαζήσης, Αθήνα 2007.
[2] Rousseau, *Κοινωνικό Συμβόλαιο* II 6.
[3] Τα χωρία αυτά είναι από Rousseau, *Κοινωνικό Συμβόλαιο* III 15.
[4] Να σημειωθεί πως ο Rousseau αναφέρεται στον αγγλικό λαό, διότι μόνο στην Αγγλία υπήρχε κοινοβουλευτικό καθεστώς και εκλογές τότε που έγραφε ο Rousseau, δηλαδή τον 18ο αιώνα. Στο ίδιο πνεύμα, ο Κορνήλιος Καστοριάδης γράφει: «Από τη στιγμή

κατά την οποία αμετάκλητα και για ορισμένο χρονικό διάστημα (π.χ. πέντε χρόνια), αναθέτει κανείς την εξουσία σε ορισμένους ανθρώπους, έχει μόνος του αλλοτριωθεί πολιτικά».

[5] Βλ. Γ. Ν. Οικονόμου, «Η αποτυχία του ΣΥΡΙΖΑ και οι συγχύσεις περί δημοψηφίσματος», *Η Εφημερίδα των Συντακτών,* 4 Ιουλίου 2015 (σάιτ). Γ. Ν. Οικονόμου, «Το χρονικό μίας προαναγγελθείσης αποτυχίας», *Η Εφημερίδα των Συντακτών,* 28 Ιουλίου 2015. Τα δύο κείμενα υπάρχουν και στο oikonomouyorgos.blogspot.com.

[6] Δεν είναι καν ικανοί να επιχειρήσουν τον χωρισμό κράτους και εκκλησίας, που είναι η απαραίτητη προϋπόθεση για τη συγκρότηση πολιτικής κοινωνίας. Άλλωστε, τα άρθρα 1 και 110 του ισχύοντος Συντάγματος καθορίζουν τη μορφή και την ουσία του υπάρχοντος πολιτεύματος, και χωρίς την κατάργησή τους δεν δύναται να προέλθει ουσιαστική πολιτειακή αλλαγή. Όμως, τα άρθρα αυτά δεν τα θέτει σε αναθεώρηση ο ΣΥΡΙΖΑ και οι διανοούμενοί του, επειδή έχουν ίσως το επιχείρημα ότι αυτά τα άρθρα αυτοπροστατεύονται από κάθε αναθεώρηση. Τότε όμως θα πρέπει να σταματήσει η κατά κόρον εσφαλμένη χρήση του όρου «άμεση δημοκρατία» από τους διανοουμένους του κυβερνητικού ΣΥΡΙΖΑ, διότι δύο τινά συμβαίνουν: είτε αυτοί απατούν είτε απατώνται.

[7] Βλ. Γ. Ν. Οικονόμου, *Άμεση δημοκρατία,. Αρχές, επιχειρήματα, δυνατότητες,* Παπαζήσης, Αθήνα 2014, σ. 223 κ.ε..

[8] Βλ. Γ. Ν. Οικονόμου, *Η αριστοτελική πολιτεία,* Παπαζήσης, Αθήνα, 2008, σ. 113 κ.ε.

[9] Βλ. Γ.Ν. Οικονόμου, «Τα αδιέξοδα του ΣΥΡΙΖΑ», *The Books' Journal,* Νοέμβριος 2012. Και Γ.Ν. Οικονόμου, «Το τέλος της Αριστεράς και η αρχή του δημοκρατικού κινήματος», *Άμεση δημοκρατία. Αρχές, επιχειρήματα, δυνατότητες,* Παπαζήσης, Αθήνα 2014,

[10] *Η Αυγή,* 9. 2. 2014, σ. 30.

[11] Για να μη νομισθεί πως κρίνουμε εκ των υστέρων και εκ του ασφαλούς παραπέμπουμε στο κείμενο Γ. Ν. Οικονόμου, «Τα αδιέξοδα του ΣΥΡΙΖΑ», *The Books' Journal,* τχ. 25, Νοέμβριος 2012. Διαθέσιμο στο oikonomouyorgos.blogspot.com.

*Διδάκτωρ Φιλοσοφίας, συγγραφέας
oikonomouyorgos.blogspot.com

Κύπρος: Αναγκαιότητα μιας Δι-εθνοτικής Εκπαίδευσης

Γιώργος Ζήκας

Η εκπαιδευτική πολιτική όλων των κρατών τονίζει τη μονοκουλτούρα, ενισχύει τον εθνοκεντρισμό και διαστρεβλώνει τα γεγονότα. Και στην Κύπρο η εκπαίδευση είναι αρκούντος εθνοκεντρική.

Οι δύο χαλαρές **εθνότητες** μέσα από καχυποψία, εισαγωγή της ιδέας του έθνους, συγκρούσεις, αδιέξοδα συνομιλιών κατάντησαν ρατσιστικές και εχθρικές μεταξύ τους **εθνικότητες**. Το ελληνικό σχολείο από τη μια και το τουρκικό από την άλλη (με τις διαφορές τους) κυριαρχούνται από το «ηρωικό» παρελθόν και τη θρησκεία, προσπαθούν να εξυπηρετήσουν εθνικά συμφέροντα, υποβαθμίζουν τους συγκάτοικους, καλλιεργούν τη ξενοφοβία και ανασφάλεια και θεμέλιοι λίθοι της εθνικής ταυτότητας αναδεικνύονται, εκτός των άλλων, η συνέχεια, η ομοιογένεια και η ανωτερότητα.

Η εκπαίδευση αποτελεί σημαντικό μέσο για αλλαγή νοοτροπιών κι αν λάβουμε υπόψη και τον διεθνή πλέον ανταγωνισμό, η απομάκρυνση της εκπαίδευσης από εθνικιστικές πρακτικές κρίνεται ως επείγουσα αναγκαιότητα. Για άμβλυνση του εθνικισμού και ρατσισμού μέσω της εκπαίδευσης απαιτείται η γνωριμία του σύνοικου, αλλά πρωτίστως η κριτική τοποθέτηση απέναντι στις αδυναμίες και των δύο και στην προσφορά τους στην ειρήνη και στην κοινωνική δικαιοσύνη. Δηλαδή, να μάθει ο μαθητής να βλέπει τον κόσμο με τα μάτια του άλλου.

Μια παρόμοια ανατροπή στην εκπαίδευση θα βοηθήσει τους μαθητές να προβληματίζονται για τις αιτίες που διαμόρφωσαν τις προκαταλήψεις τους και για τις αιτίες που ο σύνοικος πολιτισμός διαφέρει από τον δικό τους. Θα διερωτώνται αν ο εθνικισμός επιτέλεσε πλέον την όποια ερμηνεία της σχέσης των δύο εθνοτήτων και σιγά σιγά θα αντιληφθούν ότι κι αυτός είναι ανθρώπινη κατασκευή και εξακολουθεί να αποτελεί άγρια στρατηγική για διατήρηση ή απόκτηση του πλούτου και του ελέγχου. Ταυτόχρονα θα αναζητούν τους λόγους που πολλοί επιχειρηματίες (ιστορικά αποτελούσαν τον προπομπό του εθνικισμού), η συνακόλουθη πολιτική και η εκκλησία αντιστέκονται στην ενοποίηση της Κύπρου.

Στην άμβλυνση της βαθιάς έλλειψης εμπιστοσύνης θα βοηθούσε αν στο εκπαιδευτικό περιεχόμενο συμπεριλαμβανόταν η μελέτη ανακατανομής εξουσίας και πλούτου καθώς και της κοινωνικής αλληλεγγύης. Δηλαδή, η προσπάθεια για ένα ειρηνικό κράτος να επιχειρηθεί ταυτόχρονα με την **άμβλυνση των ταξικών διαφορών, η οποία θα αποτελέσει το όχημα εμπιστοσύνης των δύο κοινοτήτων και όλων των κατοίκων του νησιού.** Έτσι οι μαθητές μας, ως ενήλικες, θα αναθεματίζουν κάθε διάκριση, θα συμβάλλουν σε μια κοινωνία ευημερίας και θα προστατεύουν το πολυεθνικό κράτος και τη δημοκρατία.

Η προσπάθεια πρέπει να ενταθεί στο Νηπιαγωγείο και Δημοτικό όπου οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα δεν έχουν παγιωθεί. Επίσης, η αναδόμηση αυτή δεν θα αποδώσει αν εισαχθεί στα σχολεία ως αλλαγή ρουτίνας. Απαιτείται ριζική θεραπεία, η οποία θα έχει αποτελέσματα μόνο αν εμποτιστεί κάθε πολιτική, μέσο και πρόσωπο που σχετίζονται με το σχολείο σε μια δικοινοτική και αντιρατσιστική άποψη, από την Καρπασία έως τη Λεμεσό.

Χρονοβόρα διαδικασία θα πουν η πλειοψηφία των πολιτικών και πολλοί εκπαιδευτικοί. Πράγματι, παρόμοια αναίμακτη ανατροπή δεν μπορεί να διαρκέσει λιγότερο από 15 χρόνια (απαιτούμενο διάστημα για να αλλάξει η σκέψη). Πέρασαν 70 χρόνια από το 1950 και 130 χρόνια από την εισαγωγή του ελληνικού εθνικισμού

(80 του τουρκικού). **Είστε ευχαριστημένοι και περήφανοι για αυτά που εξακολουθούν να συμβαίνουν γύρω μας;** Με απλά μαθηματικά, η αναδόμηση της εκπαίδευσης θα μας κοστίσει το ένα εκατοστό του χρόνου, χρήματος, ανθρωπίνων ζωών, κ.ά., τα οποία αφαίμαξε (μέχρι τώρα) το ζεύγος εθνικισμός – ρατσισμός. Σίγουρα δεν έχουμε τα εργαλεία (πώς να τα έχουμε;). θα πρέπει να καταφύγουμε σε συνεργασίες (μάλλον όχι από τις «μητέρες πατρίδες»). Το κόστος θα είναι ελάχιστο συγκριτικά με τη γραμμή του αίματος και την κοινωνική αστάθεια που θα συνεχίσουν να αφήνουν πίσω τους ο εθνικισμός, ο ρατσισμός και οι κοινωνικές διακρίσεις.

Λεμεσός, Μάρτης 2017.

Γκουαρανί-Καϊοβά: Ένας ιθαγενής λαός που χρειάζεται την αλληλεγγύη μας

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ
με τον Λάντιο Βερόν, εκπρόσωπο της Συνέλευσης των Λαών Γκουαρανί-Καϊοβά.

Από την Παπούα-Νέα Γουϊνέα έως την Αφρική, έως το Μεξικό και όλη τη Λατινική Αμερική οι ιθαγενείς λαοί εξεγείρονται ενάντια σε ότι αντιπροσωπεύει την ουσία του καπιταλισμού: ενάντια στην κουλτούρα του ατομικισμού, ενάντια στη λογική της ανάπτυξης και της συσσώρευσης πλούτου, ενάντια στην ιδέα της “προόδου”, ενάντια στην ατομική ιδιοκτησία.

Οι Γκουαρανί-Καϊοβά της Βραζιλίας είναι μέρος αυτού του αγώνα. Διωγμένοι και από αυτή την ελάχιστη γη που τους απέμενε, αναγκασμένοι απο την βουλιμική αδηφαγία των πολυεθνικών να ζουν σε συνθήκες εξαθλίωσης στις παρυφές των δρόμων, ξεκινούν από το 2000 τον αγώνα για ανακατάληψη της γης τους. Πληρώνουν βαρύ τίμημα: δολοφονίες, βιασμοί, βασανιστήρια, φυλακές είναι η καθημερινότητά τους.
Ο εκπρόσωπός τους, Λάντιο Βερόν, βρίσκεται στην Ελλάδα στα πλαίσια μιας εξάμηνης περιοδείας (στις χώρες της Ευρώπης) που

ζητά να σπάσει το φράγμα της σιωπής και να κινητοποιήσει την αλληλεγγύη των κινημάτων σε έναν αγώνα που είναι αγώνας για ζωή λαών που αντιστέκονται στο θάνατο που τους επιβάλλει ένα σύστημα άπληστο για κέρδος.

Δεν είναι υπερβολή, δεν είναι ένα σύνθημα, στην Ελλάδα του σήμερα να πούμε ότι **ο αγώνας τους είναι και δικός μας αγώνας**.

Δεν είναι υπερβολή, δεν είναι ένα σύνθημα, να πούμε ότι **ο αγώνας τους -και ο αγώνας όλων των ιθαγενών λαών- είναι αγώνας για την ανθρωπότητα. Για μια άλλη ανθρωπότητα: με δικαιοσύνη, ελευθερία και αξιοπρέπεια.**

Ως ιθαγενείς, οι Guaraní Kaiowá αγωνίζονται για το δικαίωμα να ζουν ελεύθερα στα προγονικά τους εδάφη, σύμφωνα με την κουλτούρα, τα ήθη, τη γλώσσα τους και με σεβασμό για την προστασία της φύσης. Δεν θεωρούν τους εαυτούς τους ιδιοκτήτες της γης αλλά οργανικό της κομμάτι.

Η εισβολή και υφαρπαγή της γης των Guaraní Kaiowá άρχισε, όπως και για όλους τους ιθαγενικούς πληθυσμούς της Βραζιλίας, κατά την περίοδο της πορτογαλικής αποικιοκρατίας και εντάθηκε με το πέρασμα του χρόνου. Κατά τη διαδικασία λεηλασίας των εδαφών τους, υπέστησαν σωματική, ψυχική και πολιτισμική βία. Στις αρχές του 20ού αιώνα, άρχισαν να ζουν σε οριοθετημένες περιοχές υπό κρατική κηδεμονία και τους απαγορεύτηκε να κάνουν κτηματογράφηση της πατρογονικής τους κληρονομιάς ή να την διεκδικήσουν δικαστικά. Η γη τους διανεμήθηκε σε τρίτους με παράτυπες διαδικασίες. Ο λαοί τους υποτάχθηκαν βίαια, πολλοί ιθαγενείς δολοφονήθηκαν και ολόκληρες κοινότητες εξαφανίστηκαν.

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1970, οι Guaraní Kaiowá άρχισαν έναν μεγάλο αγώνα ανάκτησης των εδαφών που είχαν χάσει ή είχαν καταληφθεί από μη ιθαγενείς.

Το Σύνταγμα του 1988 σχετικά προοδευτικό, αναγνώρισε το δικαίωμα των ιθαγενικών πληθυσμών πάνω στα προγονικά τους εδάφη. Οι ιθαγενείς σταμάτησαν να τελούν υπό την κηδεμονία του

κράτους και τους αναγνωρίστηκαν δικαιώματα (ως ιθαγενείς).

Σήμερα, η περιοχή Mato Grosso do Sul, όπου ζει η πλειοψηφία των Guaraní Kaiowá, εμφανίζει τα μεγαλύτερα ποσοστά βίας ενάντια στους ιθαγενείς. Οι διάφορες κυβερνήσεις, παραβαίνοντας το Σύνταγμα, δεν εγγυήθηκαν την ασφάλεια των χαρακτηρισμένων ιθαγενικών περιοχών και τους υποχρέωσαν να ζουν σε μικρά κομμάτια γης, ζωσμένα κυριολεκτικά από μονοκαλλιέργειες ζαχαροκάλαμου και μεταλλαγμένης σόγιας, καλλιέργειες που απαιτούν εντατική χρήση φυτοφαρμάκων και έχουν ως αποτέλεσμα τη μόλυνση του εδάφους και των ποταμών. Έτσι, οι Guaraní Kaiowá είναι υποχρεωμένοι να επιβιώνουν σε αντίξοες συνθήκες χωρίς τη δυνατότητα να καλλιεργούν, να κυνηγούν ή να ψαρεύουν ή να έχουν πρόσβαση στα φαρμακευτικά τους φυτά.

Πολλές κοινότητες προχωρούν σε ανακαταλήψεις εδαφών προκειμένου να ανακτήσουν ένα μέρος της γης που τους ανήκει αλλά παραμένει υπό την κατοχή γαιοκτημόνων, με αποτέλεσμα να ζουν συνεχώς στο περιθώριο και κάτω από τις απειλές των αγροτοβιομηχανιών.

Οι κτηματίες δημιουργούν παραστρατιωτικές ομάδες που επιτίθενται βίαια στις κοινότητες με διάφορους τρόπους: απειλές, ξυλοδαρμούς, βασανιστήρια, βιασμούς, χημικές επιθέσεις και δολοφονίες. Οι εγκληματικές ομάδες νιώθουν νομιμοποιημένες από την κρατική εξουσία, αφού είναι σπάνιες οι έρευνες για την αντιμετώπιση των εγκλημάτων που καταγγέλλουν οι ιθαγενείς. Τόσο η εκτελεστική όσο και η δικαστική εξουσία νομιμοποιούν τα εγκλήματα των γαιοκτημόνων στο βαθμό που μπλοκάρουν τις διοικητικές ή δικαστικές διαδικασίες χαρακτηρισμού της γης (ως ιθαγενικής), με αποτέλεσμα να γίνονται συνένοχοι στη γενοκτονία.

Πρόσφατα, ο Υπουργός Δικαιοσύνης της Βραζιλίας εξέδωσε διάταγμα που αλλάζει τις παραμέτρους οριοθέτησης των ιθαγενικών εδαφών και παρέχει στο Υπουργείο Δικαιοσύνης την εξουσία να παρακάμπτει τις μελέτες που έχουν γίνει από το

Εθνικό Ίδρυμα Ιθαγενών (Funai), καταπνίγοντας έτσι τα δικαιώματα των ιθαγενών λαών προς όφελος των πολιτικών και οικονομικών συμφερόντων της κυβέρνησης.

Σημαντική, επίσης, απειλή για τους ιθαγενείς αποτελεί η πρόταση τροποποίησης του Συντάγματος (PEC) 215 που εκκρεμεί στη Βουλή και προτίθεται να παραχωρήσει στους βουλευτές το δικαίωμα τελικής απόφασης για τους χαρακτηρισμούς των ιθαγενικών εδαφών. Η πρόταση απειλεί τόσο τις ήδη χαρακτηρισμένες γαίες όσο και αυτές που βρίσκονται σε διαδικασία χαρακτηρισμού. Εάν η τροπολογία εγκριθεί, οι ιθαγενικές περιοχές στη Βραζιλία θα μειωθούν από 13%, όπως έχει υπολογιστεί περίπου σήμερα, σε μόλις 2,6%, γεγονός που θα οδηγήσει σε αύξηση της αποψίλωσης των δασών, ποινικοποίηση του αγώνα τους και δολοφονίες ιθαγενών.

Το Μεγάλο Συμβούλιο της Συνέλευσης των λαών Guaraní Kaiowá διαβεβαιώνει:

“Υπενθυμίζουμε ότι η έλλειψη οριοθέτησης των εκτάσεών μας είναι βασικός πυλώνας που υποκινεί τη γενοκτονία μας. Η αδράνεια του κράτους εγγυάται περισσότερους νεκρούς και μεγαλύτερο πόνο για το λαό μας, που ήδη έχει υποφέρει αρκετά. Αυτή τη στιγμή, δεν κατέχουμε ούτε το 0,2% της συνολικής γης του Mato Grosso do Sul. Το αίτημά μας για οριοθέτηση των περιοχών μας ούτε καν φιλοδοξεί να ανακτήσει τα πρότερα προγονικά μας εδάφη. Μόλις που προσπαθεί να διασφαλίσει κομματάκια από τη δική μας ιερή Tekoha. Ακόμα κι αν όλες οι εκτάσεις που απαιτούμε χαρακτηρίζονταν ως ιθαγενικές, ακόμα κι έτσι δεν θα ξεπερνούσαν το 2,5 % της γης του Mato Grosso do Sul. Αυτά είναι ψίχουλα απέναντι στην ιστορική κλοπή των εδαφών μας που συνεχίζεται, την ίδια στιγμή που οι γαιοκτήμονες εκμεταλλεύονται το μπλοκάρισμα της διαδικασίας οριοθέτησης”.

Σύμφωνα με τον ιθαγενή Ládio Veron, οι ιθαγενείς είναι διατεθειμένοι να συνεχίσουν τον αγώνα τους και να προχωρήσουν σε μια αυτο-οριοθέτηση των εδαφών τους. θέλουν να επιστρέψουν

στη γη τους και προτιμούν να πεθάνουν αγωνιζόμενοι παρά να αναγκαστούν να ζουν σε φαβέλες στα προάστια των πόλεων.

Στα πλαίσια της Διεθνούς Καμπάνιας Αλληλεγγύης στον αγώνα τους οργανώνονται και στην Ελλάδα εκδηλώσεις ενημέρωσης και αλληλεγγύης, με τη συμμετοχή του Λάντιο Βερόν, εκπροσώπου της Συνέλευσης των Λαών Guaraní Kaiowá:

Κυριακή, 26 Μάρτη, 19.00, Χαλκιδική, Επιτροπή Αγώνα Μεγάλης Παναγιάς
Δευτέρα, 27 Μάρτη, 7.30 μ.μ., Θεσσαλονίκη, Κοινωνικό Κέντρο Στέκι Μεταναστών, Ερμού 33
Τετάρτη, 29 Μάρτη, 7μ.μ., Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αίθουσα Σάκη Καράγιωργα 2
Πέμπτη, 30 Μάρτη, 8μ.μ., NOSOTROS, Θεμιστοκλέους 66, Εξάρχεια
Παρασκευή, 31 Μάρτη, 19.00, Βόλος, Στέκι Μεταναστών- Χώρος Κινημάτων, Συμμαχία για το Νερό

Σχετικό
Βίντεο: https://drive.google.com/file/d/0B0tcJweTgDHPOHpvTFFPOU5VXzQ/view

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

Με τον Λάντιο Βερόν, εκπρόσωπο της συνέλευσης των λαών Γκουαρανί - Καϊόβα της Βραζιλίας

Ο αγώνας των ιθαγενών λαών για τη γη τους, είναι αγώνας για ζωή, είναι και δικός μας αγώνας - Αλληλεγγύη στους Γκουαρανί- Καϊόβα

Πέμπτη 30 Μαρτίου, ώρα 20.00μ.μ.

Nosotros ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 66 - ΕΞΑΡΧΕΙΑ

Διεθνής Καμπάνια Αλληλεγγύης στους Γκουρανί- Καϊόβα

Για το ταξίδι του κασίκε Λάντιο Βερόν, εκπροσώπου της

Συνέλευσης των Λαών Γκουαρανί-Καϊοβά της Βραζιλίας στην Ευρώπη:

Απευθυνόμαστε σε πολιτικές ομάδες και οργανώσεις, ομάδες ακαδημαϊκών, για το περιβάλλον, για τον πολιτισμό, συναγωνιστές και ακτιβιστές για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, φίλους και ενδιαφερόμενους για την οικοδόμηση ενός άλλου κόσμου ζητώντας την υποστήριξη του ιθαγενή *κασίκε* Λάντιο Βερόν, στην περίοδο που θα βρίσκεται στην Ευρώπη το 2017. Το ταξίδι έχει στόχο την ενδυνάμωση μιας διεθνούς καταγγελίας της ακατάπαυστης βίας που υφίστανται οι ιθαγενείς λαοί στη Βραζιλία και συγκεκριμένα οι Kaiowá και Guarani.

Η Βραζιλία ζει σήμερα μια ιστορική στιγμή που μπορεί να θεωρηθεί από τις χειρότερες των τελευταίων 30 ετών. Βρισκόμαστε κάτω από τη μπότα μιας πραξικοπηματικής κυβέρνησης που άρχισε επίθεση εναντίον των δικαιωμάτων του βραζιλιάνικου λαού, δικαιωμάτων που κατακτήθηκαν σε περισσότερα από 80 χρόνια. Σε ό,τι αφορά τους αγώνες και την αντίσταση των ιθαγενών λαών της χώρα, η σημερινή κυβέρνηση σε συμμαχία με το κοινοβούλιο, εξαπολύει ευθεία επίθεση εναντίον της ζωής αυτών των ανθρώπων που ζουν στα εδάφη τους.

Στη διαδικασία αυτή, οι οργανώσεις των γαιοκτημόνων και η αστική τάξη που εκπροσωπούνται από την εκτελεστική, νομοθετική και δικαστική εξουσία, απειλούν και τα λιγοστά δικαιώματα που έχουν κατακτήσει οι ιθαγενείς, ειδικά στο Ομοσπονδιακό Σύνταγμα του 1988. Από τους 594 βουλευτές που αποτελούν το Εθνικό Κονγκρέσο, οι 207 είναι άμεσα εκπρόσωποι της μεγάλης γεωργικής βιομηχανίας και αυτή η ομάδα αναθεωρεί το Σύνταγμα εκδίδοντας και ψηφίζοντας διαταγές προσωρινών μέτρων, νομοσχέδια και συνταγματικές αναθεωρήσεις εναντίον των περισσοτέρων από 300 ιθαγενικών λαών της χώρας.

Τη στιγμή ετούτη δεν γνωρίζουμε ποιο θα είναι το μέλλον της χώρας μας και ακόμα λιγότερα ξέρουμε για το μέλλον τον ιθαγενών λαών που ζουν σε κοινότητες ή σε αστικό περιβάλλον. Στην βραζιλιάνικη ύπαιθρο, σύμφωνα με τα στοιχεία του Εθνικού

Ινστιτούτου Εδαφικών Ερευνών Instituto Nacional de Pesquisas Espaciais (INPE) το έτος 2015, η καταστροφή δασών στη Βραζιλία ήταν γύρω στα 5.800 Km2, κάτι αντίστοιχο με το έδαφος όλης της Παλαιστίνης μαζί με τη λωρίδα της Γάζας (360 km²).[J1]

Επίσης το 2015, σύμφωνα με τα στοιχεία του Ιεραποστολικού Συμβουλίου Ιθαγενών Conselho Missionário Indigenista (CIMI), 137 ιθαγενείς δολοφονήθηκαν στη χώρα, ενώ οι 36 ήταν στο Μάτο Γκρόσο ντο Σουλ και οι περισσότεροι Guarani Kaiowá.[J2]

Το Εθνικό Κονγκρέσο έχει σκοπό να μειώσει δραστικά τα ιθαγενικά εδάφη στη Βραζιλία, με την απόφαση PEC 215 –Πρόταση Συνταγματικής Τροπολογίας 215 -, η οποία από το 13%, που προβλέπεται σήμερα, θα φτάσει στο 2,6%, κάτι που θα προξενήσει ακόμα μεγαλύτερη καταστροφή δασών, ποινικοποίηση και δολοφονία των ιθαγενών που ζουν στις κοινότητες.

Μέσα σ’ αυτή την εικόνα αβεβαιότητας για το μέλλον, ο Guarani Kaiowá κασίκε Ládio Verón, γιος του κασίκε Marco Verón, που δολοφονήθηκε το 2003 μπροστά στην οικογένειά του, θύμα των γαιοκτημόνων της βιομηχανικής γεωργίας, θα ταξιδέψει στην ευρωπαϊκή ήπειρο με στόχο να αναζητήσει διεθνή αλληλεγγύη στον αγώνα τον ιθαγενών της Βραζιλίας.

Η πρόταση είναι να παρουσιάσει ο Λάντιο Βερόν την κατάσταση των ιθαγενών της Βραζιλίας και ειδικότερα αυτή στο Μάτο Γκρόσο ντο Σουλ, αναζητώντας πολιτική και οικονομική στήριξη που θα συμβάλλει στη διαδικασία οργάνωσης και αντιμετώπισης της παραβίασης των δικαιωμάτων των Ιθαγενών Λαών στα επόμενα χρόνια, εφόσον το Κράτος απέσυρε ήδη σημαντικό μέρος της υποστήριξης που σύμφωνα με το νόμο η FUNAI -Fundação Nacional do Índio (Εθνικό Ίδρυμα Ιθαγενών), παρείχε ώστε να εγγυάται τις ελάχιστες συνθήκες επιβίωσης των ιθαγενών λαών.

Τονίζουμε την ανάγκη υποστήριξης του κασίκε Λάντιο Βερόν, ο οποίος θα βρίσκεται στην Ευρώπη από τον Μάρτιο (12) ως τον Ιούνιο 08) του 2017.

Θεωρούμε ότι είναι επείγουσα η διεύρυνση του κινήματος

υπεράσπισης της ζωής των ιθαγενών λαών της Βραζιλίας, η οποία ταυτοχρόνως είναι και υπεράσπιση του Περιβάλλοντος.

Καμπάνια Αλληλεγγύης στους Γκουαρανί-Καϊοβά

Χωροκρατικό Σχόλιο

Ευθυμία Γιώσα

Υπάρχει ένα λεκτικό παιχνίδι που μου αρέσει συχνά να παίζω με τον εαυτό μου –δηλώνω άγνοια αν αποτελεί δικό μου εφεύρημα– το οποίο συνοψίζεται στα εξής ολίγα: διαλέγω ένα ζευγάρι λέξεων φαινομενικά ή επί της ουσίας ασυσχέτιστων μεταξύ τους, παραδείγματος χάριν, ΣΥΡΙΖΑ κι αριστερά, προλεταριάτο κι επανάσταση, Νεοέλληνας και πολιτισμός, και κατόπιν επιχειρώ να βρω ανάμεσα σ’ αυτές ένα σύνδεσμο, κάποιο ενοποιητικό στοιχείο. Για τις απαιτήσεις του εν λόγω άρθρου θα παίξω (ἐν οὐ παικτοῖς) με το δίπολο **χώρος και πολιτική**. Αφετηριακό σημείο ορίζω τον χώρο.

Από ποιον χώρο ξεκινώ;

Του δωματίου του ενοικιαζόμενου σπιτιού μου, του ασανσέρ της πολυκατοικίας στην οποία βρίσκεται το ενοικιαζόμενο σπίτι μου, της γειτονιάς που διαμένω, της γειτονιάς που μεγάλωσα, της πόλης που ψάχνω για δουλειά, της χώρας που κυκλώνω στον χάρτη του βιβλίου της Ιστορίας, της χώρας της οποίας ξεχνάω την πρωτεύουσα στην Γεωγραφία, ή μήπως της ηπείρου που ως αυτόχθονας έσκαψα το χώμα της για πρώτη φορά, εγώ, μαύρος σε μια λευκή ομηρία; Είναι επιτακτική η ανάγκη να βρεθεί η απάντηση, δεν χωρά αμφιβολία! Γιατί πώς αλλιώς, αν δεν καταλήξω σε μία έστω διαισθητική ψηλάφηση του χώρου θα μπορέσω να προ-χωρήσω, να οριο-θετήσω, να κατα-χωρηθώ; Το τελευταίο έχει ήδη συμβεί χωρίς την άδειά μου.

Υπάρχω καταχωρημένος σε διάφορες λίστες, λόγου χάρη διότι οι χώροι μεταξύ τους έχουν διαφορές (;) και συχνά είναι τόσο ανυπέρβλητες, που ο μόνος τρόπος για να αντιμετωπιστούν είναι η ύψωση συνόρων. «Τα σύνορα είναι γραμμές. Γι' αυτές τις γραμμές, εκατομμύρια άνθρωποι βρήκαν το θάνατο (…). Πολλές φορές η επιβίωση είχε να κάνει μόνο και μόνο με το αν κατάφερνες να περάσεις ένα ποταμάκι, ένα λοφίσκο, ένα ήσυχο δάσος (…). Λυσσαλέες μάχες δόθηκαν για ένα κομματάκι χώρο, ένα λοφίσκο, λίγη παραλία, ένα βραχάκι, τη γωνιά ενός δρόμου» (Ζορζ Περέκ, Χορείως Χώρων, σελ. 101-102, μτφρσ: Αχιλλέας Κυριακίδης, Εκδόσεις Ύψιλον). Ως εκ των άνωθεν, ένας χώρος έχει όρια, γίνεται αντικείμενο διεκδίκησης, αποτελεί αφορμή πολεμικών συρράξεων και εκτελέσεων, άρα – τι εύκολο – συνιστά πεδίο άσκησης πολιτικής.

Κι αν ο δημόσιος χώρος, ήτοι φερ' ειπείν οι πλατείες, η γωνία που σχηματίζουν δυο δρόμοι, η ευθεία που συγκροτούν τα οδοφράγματα, είναι εμφανές ότι καθίσταται τόπος πολιτικής δράσης, με τον ιδιωτικό τι συμβαίνει (όταν υφίσταται); Πώς διαμορφώνεται από τον δημόσιο και πώς τον διαμορφώνει σε μια διαδικασία άλλοτε θετικής κι άλλοτε αρνητικής ανάδρασης;

Ο ιδιωτικός χώρος δεν εξαντλείται στο σαλόνι και την κουζίνα, ή στο αυτοκίνητο, αλλά επεκτείνεται εντός του ανθρώπινου σώματος, ίσως μάλιστα το ανθρώπινο σώμα να είναι ο μοναδικός γνήσιος ιδιωτικός χώρος. Όταν το σώμα ασκείται στην υπο-χώρηση, όταν δένεται ως άλλος Προμηθέας σε βράχο του Καυκάσου και παρα-χωρείται στο έλεος των αετών να του τρώνε ηδονικά λίγο-λίγο το συκώτι, όταν εκ-χωρεί το δικαίωμα στην αυτονομία του, τότε ο δημόσιος χώρος συρρικνώνεται, εκφυλίζεται, ομογενοποιείται, φασιστοποιείται, σιγά-σιγά κατεδαφίζεται. Απολιτικοποιείται. Γίνεται χώρος κενός. Κι όταν, εκείνοι των οποίων ο ιδιωτικός χώρος βρίσκεται υπό διαμόρφωση, τον προσεγγίζουν, σχεδόν μοιραία οπισθο-χωρούν, ζητούν συγ-χώρεση από τα όνειρά τους κι απο-χωρούν, κακώς χωρούν, κατα-χωρούν την οργή τους «στο λογαριασμό της αλλοτινής μοναξιάς τους» και συμβιβάζονται. Για να επιβιώσουν.

Αν στα συρματοπλέγματα μετράμε ανελλιπώς θανάτους, τότε στους μέσα φράχτες ο μετρητής δεν λειτουργεί πια. Ο εσωτερικός χώρος, μπερδεμένος από τη χωροταξία των αναγκών του, των δυνατοτήτων και των αδυναμιών του, περιορισμένος από τη χωροφυλακή ενός ασφυκτικού μέλλοντος, εγκαταλείπει την πολιτική, ή στη χειρότερη, διαλέγει να περιβάλει τα κακέκτυπά της. Το ενοποιητικό στοιχείο, λοιπόν, που έψαχνα δίκην παιχνιδιού χάνεται. Εντούτοις, χρειάζεται να μη λησμονούμε πως «**ο χώρος είναι μια αμφιβολία: πρέπει συνεχώς να τον μαρκάρω, να τον ονοματίζω• δεν είναι ποτέ δικός μου, ποτέ δεν μου 'χει δοθεί, πρέπει να τον κατακτώ συνεχώς**» (Ζορζ Περέκ, το αυτό), επομένως ανά πάσα στιγμή έχουμε τη δυνατότητα να το βρούμε ή να το δημιουργήσουμε από την αρχή. Αρκεί να το αποφασίσουμε.

Survivor ή ό,τι έμεινε από το Άουσβιτς

Νώντας Σκυφτούλης

Εδώ δεν μιλάμε για τα συνήθη του καπιταλιστικού καταμερισμού, τον ανταγωνισμό στην επιβίωση, την ιεραρχία πλούτου και γοήτρου, την αξιολόγηση στις εξετάσεις κοινωνικής οικονομικής ανόδου. Εδώ μιλάμε για ένα παραλήρημα όπου ο «θάνατος» και ο αφανισμός του άλλου γίνονται τα έπαθλα για ένα χρηματικό βραβείο και ασφαλώς όλη αυτή η κατάσταση πάλι κέρδη θα αποφέρει στη διοργανώτρια αρχή. Τόσο παραληρηματικό που φτάνει στην πλήρη καταστροφή του ίδιου του συστήματος μέσα από τον αφανισμό όλων.

Το survivor είναι ένα τηλεοπτικό παιχνίδι επιβαλλόμενου πριμιτιβιστικού είδους, όπως επιβαλλόμενοι είναι και οι κανόνες του από την κερδοσκοπική διοργάνωση.

Μέσα στην καθολική ασημαντότητα εντός και εκτός παιχνιδιού παράγεται εκτός των άλλων και ένα σύνολο σημασιών για το πώς παίζεται η ζωή και γιατί. Ταυτόχρονα όμως σηματοδοτείται και η αξία της ζωής καθεαυτής καθώς και το νόημά της. Το survivor αποτελεί ένα «παιχνίδι» που υπάρχει για να καλύψει το τηλεοπτικό θέαμα αλλά όποιος εντέλει το παρακολουθεί έρχεται σε οικειότητα συμβολικά με ό,τι πιο φρικιαστικό παρήγαγε ο άνθρωπος σε όλα τα χρόνια της ύπαρξής του.

Το survivor που λέτε, δείχνει κάποιους ανθρώπους σε μια παραλία (στρατόπεδο) που προσπαθούν να συγκροτήσουν ομάδα κοινωνική και να επιβιώσουν χωρίς τη μεσολάβηση του πολιτισμού. Το μερίδιο του φαγητού πρέπει να το κερδίσουν διαγωνιζόμενοι σε συγκεκριμένα αθλήματα. Οι παίκτες δεν μπορούν να αποφασίσουν σχεδόν για τίποτα ούτε καν για το πώς να συνυπάρξουν, όση ελευθερία κι αν έχουν, διότι **μία είναι η απόφαση της προοπτικής: ποιον θα ρίξουν στον «φούρνο» την επόμενη φορά ώστε να μείνει ένας από τους 30 στο τέλος.** Αυτοί οι 30 «μουσουλμάνοι» χωρίς ύπαρξη (homo sacer) αποφασίζουν μόνο για ένα πράγμα: την εξόντωση του επόμενου. Δεν είναι *sonderkommandos* που αναλαμβάνουν από τη διοργάνωση την εξόντωση άλλων αλλά διαχειρίζονται την εντολή της διοργάνωσης που είναι ο αφανισμός όλων πλην ενός.

Ακριβώς αυτή η προοπτική δεν μπορεί να δημιουργήσει καμιά **σχέση ομαδικότητας** αφού ο «θάνατος» είναι αναπόφευκτη προοπτική και ο καθένας βλέπει τον άλλον στη ίδια ομάδα ως τον πιθανό εκλέκτορα του «θανάτου» του. Ο απλός ορισμός της ομάδας που συγκροτείται με βάση τον κοινό σκοπό ή το κοινό έργο εδώ αναιρείται από τον πυρήνα του κανόνα του παιχνιδιού που είναι η προοπτική διάλυσης της ομάδας μέσα από την αλληλοεξόντωση. θα μπορούσαμε να πούμε ότι πρόκειται για μια κατάσταση Χομπσιανή (πόλεμος όλων εναντίον όλων) αλλά είναι πολύ χειρότερα τα πράγματα. Κάτι τέτοιο θα υφίστατο αν γινόταν αγώνας για την επιβίωση -όπως παραπλανά ο τίτλος- ενώ εδώ γίνεται αγώνας για την παράταση του «θανάτου» όπου ο καθολικός θάνατος είναι προδιαγεγραμμένος και προαποφασισμένος.

Ο «θάνατος» εδώ είναι μια συμφωνημένη συνθήκη ενώ οι «μουσουλμάνοι» βίωναν την αναξιοπρέπεια του «θανάτου» ως μη υπάρξεις μέσα σε μη υπάρξεις. Εννοώ ότι ο «μουσουλμάνος» ήταν σε υποδεέστερη κατάσταση προσωπικότητας από τον Εβραίο που περίμενε στην ουρά πριν εισπνεύσει το Zyklon B. Στην περίπτωσή μας, αυτή του survivor, έχουμε μια ενδιάμεση κατάσταση ανάμεσα σε *sonderkommandos* και «μουσουλμάνους» αφού δεν συγκροτείται μία κοινωνική ομάδα που να οδηγείται με ευταξία στα «λουτρά».

Σε αυτές τις καταστάσεις η διάλυση της ζωής είναι η κυρίαρχη κατάσταση την οποία αποδέχονται όλοι και αυτό συγκροτεί ένα στοιχείο της «κοινοτοπίας του κακού». «Μουσουλμάνος» στην κυριολεξία είναι ο υποψήφιος προς αποχώρηση αφού έχει επιλεγεί με κριτήρια αυθαίρετα και πώς να μην είναι αφού οδηγείται σπρωγμένος στο κάδρο της εξαίρεσης. Τα κριτήρια αποχώρησης κάποιου είναι ρευστά διότι δεν μπορεί να υπάρξουν κριτήρια σε μια τυχαία συνάθροιση ατόμων και μάλιστα «γυμνών» και φονεύσιμων. Αυτός που «παρασύρεται» στην υποψηφιότητα συμπαρασύρει και άλλους υποψήφιους για τους οποίους αποφασίζει αυτός που κέρδισε μία ασυλία. Ο έχων άσυλο (μοναδική θέσμιση ύπαρξης) το έχει όχι για να κατοχυρώσει το δικαίωμα της ύπαρξης του τόσο όσο για να αποφασίσει ποιον θα επιλέξει για εξόντωση και αυτό είναι σαφές από τη μεριά της διοργάνωσης.

Το ολοκαύτωμα στην περίπτωση του survivor είναι δεδομένο και καθολικό γι’ αυτό δεν μπορεί να παράξει καμιά αξία συλλογικής προοπτικής αφού το ίδιο έρχεται να καταστρέψει την ομάδα ως ύπαρξη μέσα από τη «θανατοπολιτική». Τα κριτήρια, όπως είπαμε, είναι αυθαίρετα διότι σε αυτές τις περιπτώσεις έχει σημασία ο «θάνατος» ως πολιτική και αυτό εξυπηρετεί το πλαίσιο. Τα κριτήρια για την εξόντωση κάποιου δεν δίνονται από «πάνω» όπως με τους «αρίους» αλλά παράγονται από τον κάθε «μουσουλμάνο» μόνο του. Άλλοτε ψηφίζουν τον πιο δυνατό άλλοτε τον πιο αδύναμο, άλλοτε τον πιο νικητή στα αγωνίσματα άλλοτε τον πιο ηττημένο. Σκοπός του κριτηρίου είναι η εξόντωση και η αναβολή εξόντωσης.

Δεν πρόκειται για ομάδα εναντίον ομάδας, όπου εκεί θα μπορούσε

να παραχθεί κάποια κοινωνική σχέση (αλλοτρίωσης αλλά σχέση). Τα παρόντα κριτήρια βρίσκονται εντός της κοινοτοπίας του κακού που λέει και η Χάνα Άρεντ και τίποτα παραπάνω. Αλλά όλο το πρότζεκτ είναι μία τέτοια κοινοτοπία όπου ο αχαλίνωτος ανταγωνισμός οδηγεί στον συμβολικό θάνατο (όπως πριν μέρες τον νεαρό με την Πόρσε στον αληθινό). Εδώ λοιπόν η ασημαντότητα έχει και άλλες παραμέτρους. Η απαξία της ζωής αλλά και του νοήματος αφαιρούν και την αξιοπρέπεια από τον θάνατο. Ξεπερνάει λοιπόν τον ρατσισμό και κάνει τη θανατοπολιτική πιο καθολική αφού στην προκειμένη περίπτωση μετατρέπει ωραίους και υγιείς σε «μουσουλμάνους». Δηλαδή δεν έχει κανένας τύχη στην επιβίωση την οποία απαγορεύει το survivor, παραμόνο στο χρηματικό κέρδος και φυσικά στο τηλεοπτικό.

Υ.Γ. 1. Παρόλα αυτά, μόνο ευρωβίζιον (που μπορεί να είναι ολοκαύτωμα μουσικής όμως τίποτα παραπάνω). Μαζί με τον ανθρακωρύχο που στριγγλίζει στις πορείες με το τετράδιο του να γράφουμε τις ψήφους και την Ειρήνη να κάνει προβλέψεις στο καφενείο στα Εξάρχεια.

Υ.Γ. 2. Δανείστηκα όπως καταλάβατε τον τίτλο από το βιβλίο του Αγκάμπεν.

Ελεύθερος Κοινωνικός Χώρος “Φαβέλα” στον Πειραιά | 17-18/03

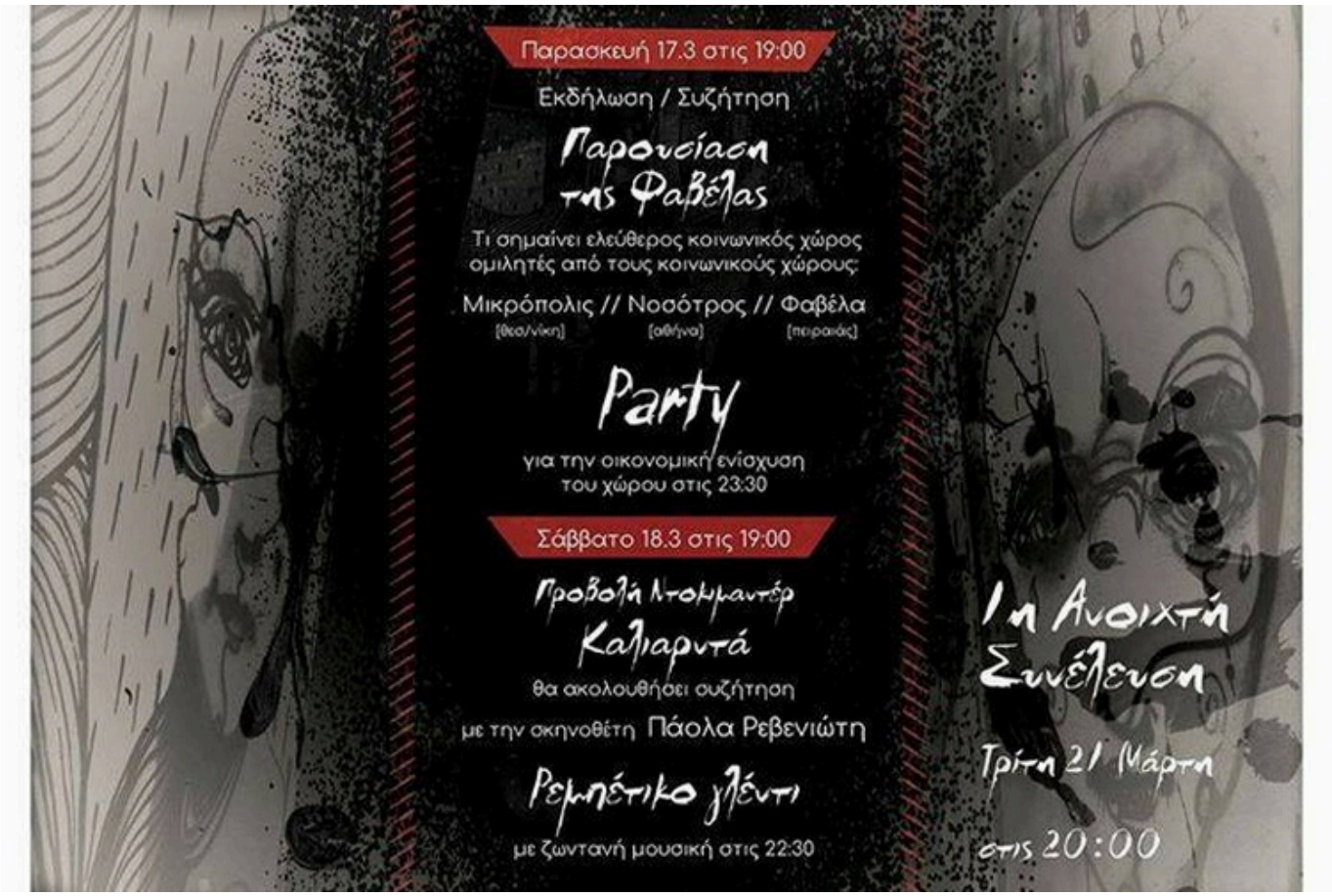

Εναρκτήριο Διήμερο Φαβέλας, Παρασκεύη 17- Σάββατο 18 Μαρτίου

Η εμφάνιση των ελεύθερων κοινωνικών χώρων συνέπεσε με την πηγαία ανάγκη ενός σημαντικού κομματιού της κοινωνίας, να συνυπάρξει, να επικοινωνήσει, να συναποφασίσει, να ζήσει, έξω από το κυρίαρχο μοτίβο του ιδιωτικά ή κρατικά οριοθετημένου χώρου. Μία ανάγκη για την συλλογική και ατομική ανάπτυξη και εκδήλωση ενδιαφερόντων, δραστηριοτήτων και ανησυχιών χωρίς τη διαμεσολάβιση του χρήματος, της καταπίεσης και της επιβολής. Με βάση αυτήν την ανάγκη ολοένα και περισσότερος κόσμος αγκάλιασε τους ελεύθερους κοινωνικούς χώρους, που πλέον αποτελούν έναν **κοινωνικό θεσμό**, αναδεικνύοντας ένα διαφορετικό τρόπο διαχείρισης ενός χώρου και συνολικότερα ένα διαφορετικό τρόπο διαμόρφωσης της καθημερινότητας. Μιας καθημερινότητας που αγκαλιάζει και αποδέχεται το διαφορετικό, που είναι συνυφασμένη με το συλλογικό, που διαμορφώνει όρους ζωής αντίθετους με αυτούς της αποξένωσης, της ιδιώτευσης και της απάθειας.

Η Φαβέλα λοιπόν, είναι ένας αυτοδιαχειριζόμενος χώρος, που έχει ως στόχο να αποτελέσει κόμβο ακηδεμόνευτης πολιτικής και πολιτιστικής έκφρασης στον Πειραιά. Η Φαβέλα δεν ανήκει σε κανέναν και ανήκει σε όλους, όσους επιθυμούν να συνδράμουν στη διαμόρφωση ενός πεδίου ελεύθερης έκφρασης και δημιουργίας μέσα στην πόλη. Άνοιξε με την προσπάθεια ανθρώπων και ομάδων που νιώθουν τον εγκλωβισμό μέσα σε ένα αστικό τοπίο και περιβάλλον εμποτισμένο και αλλοτριωμένο από τα επιχειρηματικά, κυβερνητικά και εκκλησιαστικά συμφέροντα. Η φιλοδοξία μας είναι η Φαβέλα, εμπνευσμένη από τις βαμμένες με αίμα φτωχογειτονιές της Βραζιλίας, να είναι το πρώτο βήμα στο συνολικότερο επαναπροσδιορισμό του δημόσιου χώρου, με όρους ελευθερίας και ανοιχτότητας.

Στη Φαβέλα κανείς δεν κάνει “κουμάντο”. Οι αποφάσεις λαμβάνονται στις εβδομαδιαίες ανοιχτές διαχειριστικές συνελεύσεις, όπου ο καθένας έχει τη δυνατότητα ισότιμης συμμετοχής. Δεν χρηματοδοτείται, ούτε στηρίζεται από οποιονδήποτε κρατικό-κομματίκο φορέα, παρά μόνο από τα έσοδα του μπαρ και τη συνεισφορά όσων επιθυμούν να συμμετάσχουν στις συνελεύσεις της. Φιλοδοξεί να φιλοξενήσει αυτό-οργανωμένες πολιτιστικές και πολιτικές ομάδες, δομές και πρωτοβουλίες πολιτών, που αποδέχονται το πλαίσιο της αυτοδιαχείρισης και της κοινωνικής απεύθυνσης.

Η φαβέλα είναι ένας χώρος που θα χωρέσει:

Όσους και όσες αντιστέκονται, σε ρατσιστικές-φασιστικές-σεξιστικές αντιλήψεις, λογικές καταστολής και περιορισμού των δικαιωμάτων καθώς και σε ότι υποβαθμίζει ακόμα περισσότερο την γειτονιά που ζούμε.

Όσους και όσες θέλουν να οργανώσουν και να εκφράσουν την αλληλεγγύη τους σε πρόσφυγες, άνεργους, φτωχούς, να δημιουργήσουν οποιαδήποτε δομή δωρεάν παροχής μαθημάτων, νομικής υποστήριξης, να βρουν ένα χώρο για τις συναντήσεις τους.

Εναρκτήριο Διήμερο Φαβέλας, Παρασκεύη 17- Σάββατο 18 Μαρτίου:

Παρασκεύη 17 Μαρτίου: Εκδήλωση- Συζήτηση “Παρουσίαση της Φαβέλας”. (19:00μμ)
Τι σημαίνει ελέυθερος κοινωνικός χώρος.
Την εκδήλωση θα στελεχώσουν ομιλητές από τους ελεύθερους κοινωνικούς χώρους Ελεύθερος κοινωνικός χώρος Nosotros (NosotrosSocialCentre), Micropolis social space for freedom και της Φαβέλας.
θα ακολουθήσει πάρτυ οικονομικής ενίσχυσης του χώρου. (23:30)

Σάββατο 18 Μαρτίου: Προβολή ντοκιμαντέρ “Καλιαρντά”. Θα ακολουθήσει συζήτηση με τη σκηνοθέτη Πάωλα Ρεβενιώτη. (19:00)
Θα ακολουθήσει ρεμπέτικο γλέντι με ζωντανή μουσική. (22:30)

1η ανοιχτή συνέλευση της Φαβέλας, την **Τρίτη 21 Μαρτίου** στις 20:00
Ναυάρχου Βότση 11, στο Μικρολίμανο.

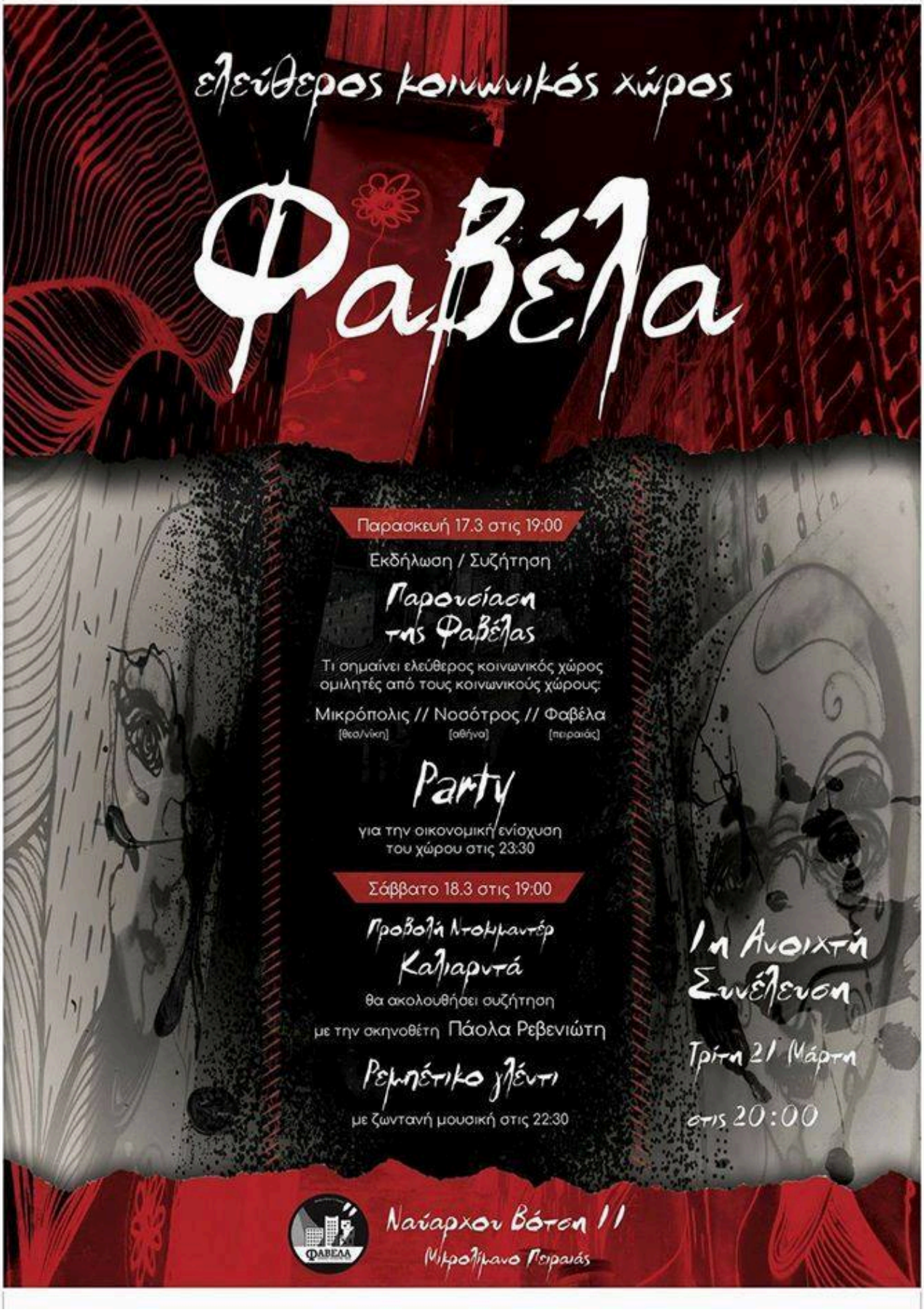
ελεύθερος κοινωνικός χώρος
Φαβέλα
Παρασκευή 17.3 στις 19:00
Εκδήλωση / Συζήτηση
Παρουσίαση της Φαβέλας
Τι σημαίνει ελεύθερος κοινωνικός χώρος
ομιλητές από τους κοινωνικούς χώρους:
Μικρόπολις // Νοσότρος // Φαβέλα
[θεσ/νίκη] [αθήνα] [πειραιάς]
Party
για την οικονομική ενίσχυση
του χώρου στις 23:30
Σάββατο 18.3 στις 19:00
Προβολή ντοκιμαντέρ
Καλιαρντά
θα ακολουθήσει συζήτηση
με την σκηνοθέτη Πάολα Ρεβενιώτη
Ρεμπέτικο γλέντι
με ζωντανή μουσική στις 22:30
1η Ανοιχτή Συνέλευση
Τρίτη 21 Μάρτη
στις 20:00
ΦΑΒΕΛΑ
Ναύαρχου Βότση 11
Μικρολίμανο Πειραιάς

Σε Καθεστώς που Φυλακίζει Άδικα, η Θέση του Δίκαιου Βρίσκεται στη Φυλακή

Γιώργος Κτενάς

Αφετηρία της διανοητικής υπόστασης του Μαρξ, αποτελεί η περίφημη 11η θέση για τον Φόιερμπαχ: «*Οι φιλόσοφοι μέχρι τώρα προσπαθούσαν να εξηγήσουν τον κόσμο, με διάφορους τρόπους. Αυτό που έχει σημασία τώρα, είναι να τον αλλάξουμε*» . Κι εδώ ας μας επιτραπεί να συμπληρώσουμε τον κορυφαίο διανοητή: Για να αλλάξει ο κόσμος, για να αλλάξει η κοινωνία που μέλη της είμαστε όλοι εμείς, πρέπει πρώτα να την κατανοήσουμε. Να τη στήσουμε απέναντι μας σαν πολιτικό υποκείμενο, να της κάνουμε σωστές ερωτήσεις και να πάρουμε τις κατάλληλες απαντήσεις.

Οπότε χρειάζεται να δούμε την κοινωνία που ζούμε, να τη μάθουμε, να την ερμηνεύσουμε σωστά και έπειτα να προσπαθήσουμε να την αλλάξουμε – με το να αλλάξουν οι άνθρωποι που τη στελεχώνουν. Διαφορετικά κάθε προσπάθεια θα πέσει στο κενό.

Μήπως όμως μπορούμε από τον μικρόκοσμο της ελληνικής κοινωνίας, να αναδυθούμε στον μακρόκοσμο έξω από αυτήν και να πάρουμε τις ίδιες απαντήσεις; Γιατί παρά τα ευδιάκριτα χαρακτηριστικά των λαών, όλοι σε έναν μεγάλο βαθμό είναι βυθισμένοι στο σύστημα του γραφειοκρατικού ύστερου καπιταλισμού. Και στη συντριπτική πλειοψηφία τους, τα πολιτικά καθεστώτα αποτελούν οικονομικές ολιγαρχίες. Με τον Καστοριάδη να σημειώνει ότι αποτελεί ιδεολογική οπισθοχώρηση και ιστορική αμνησία η αποδοχή, στις μέρες μας, της λέξης δημοκρατία. Μία πολύ απλή έννοια, που δεν αντιστοιχεί σήμερα στην πραγματικότητα που εκφράζει. Ο λόγος; Η αυξανόμενη πολιτική

απάθεια στο σύνολο του πληθυσμού, η ηλιθιότητά του. Και να θυμίσουμε ότι η αγγλική λέξη *idiotie*, που σημαίνει ηλιθιότητα, προέρχεται από την ελληνική λέξη *ιδιώτης* (-idiot). Εκείνος που ιδιωτεύει και δεν είναι ικανός να ασχοληθεί με τα δημόσια δηλαδή. Ή, ίσως, εκείνος που φοβάται να τα αλλάξει.

Κι εδώ μπαίνει ένα πολύ σοβαρό ερώτημα, που απασχολεί αιώνες την πολιτική φιλοσοφία: Πώς μπορεί να υπάρξει ως ελεύθερος ένας άνθρωπος μέσα σε μία κοινωνία, όταν υπακούει στους νόμους της ακόμα κι αν διαφωνεί με αυτούς; Υπάρχει πραγματική ελευθερία; Να το δούμε όμως σε άλλη βάση: Έχει σημασία η υπακοή σε νόμους που είναι άδικοι και δεν τεκμηριώνονται κοινωνικά (ετερονομία) ή χρειάζεται μία μαζική ανατρεπτική διάθεση εναντίον αυτών των νόμων; (– «*Τι είναι η αυτονομία; Να μπορούμε ανά πάσα στιγμή να πούμε: αυτός ο νόμος είναι δίκαιος;*» – Απόσπασμα συνέντευξης του Κορνήλιου Καστοριάδη στη Revue de MASS).

Κι εδώ αναδεικνύεται ένα άλλο ερώτημα: Ποιος ορίζει ποιοι νόμοι είναι καλοί και ποιοι όχι. Μία καλή απάντηση δίνει ο θορώ, στην Πολιτική Ανυπακοή: *Σε ένα καθεστώς που φυλακίζει άδικα, η θέση τού δίκαιου βρίσκεται στη φυλακή*. Μήπως λοιπόν ο υπέρτατος νόμος θα πρέπει να αφορά την ανθρώπινη ζωή και αξιοπρέπεια; Κι αν ναι, τελικά πρέπει να πάει στη φυλακή εκείνος που κλέβει μία φρατζόλα για να ζήσει ή ο υπουργός που δεν του εξασφαλίζει αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης;

Να πάρουμε το παράδειγμα της Ιερισσού και ολόκληρης της Χαλκιδικής. Όταν μία πολυεθνική εμφανίστηκε ξαφνικά στην περιοχή, αλλοιώνοντας το περιβάλλον, ανατρέποντας την αρμονία τής φύσης και τσαλαπατώντας την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Στέλνοντας ξεκάθαρο μήνυμα θανάτου προς τους κατοίκους της περιοχής, με την φροντίδα και την αμέριστη συμπαράσταση του κράτους. Μεσημέρι Κυριακής, παρουσία του γράφοντος, δεκάδες άνδρες τής αστυνομίας απαγόρευσαν την είσοδο στο δάσος σε μία ομάδα ολιγάριθμων επισκεπτών, επειδή η περιοχή είναι ιδιωτική. Φαίνεται ότι το ίδιο ισχύει και για την ελληνική αστυνομία, είναι ιδιωτική. Οι κάτοικοι της Ιερισσού και άλλων περιοχών

τής Χαλκιδικής αντιστάθηκαν (και συνεχίζουν να το κάνουν), απέναντι σε ένα άθλιο νομικό πλαίσιο που δεν έχει στραγγαλίσει όμως το αίσθημα δικαιοσύνης που κυριαρχεί μέσα τους. Σε έναν ηρωικό αγώνα, που έχει πολιτικοποιήσει την καθημερινότητά τους, αναγκάζοντάς τους κάθε μέρα να βγαίνουν πιο δυνατοί.

Ιδού, λοιπόν, πεδίο δόξης λαμπρό: Είμαστε μαζί με τους κατοίκους τής Χαλκιδικής και ενάντια στους νόμους που φτιάχνουν οι ολιγαρχίες αριστερών και δεξιών κοινοβουλίων για χάρη των πολυεθνικών ή θα κοιτάξουμε πάλι τη δουλειά μας για να μην μπλέξουμε;

Προγραμματισμένη Βραχυβιότητα: Το Πραγματικό Πρόσωπο της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης

Χάρης Ναξάκης
Καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας στο ΤΕΙ Ηπείρου, συγγραφέας
charisnax@yahoo.gr

«Ένα προϊόν που αρνείται να πεθάνει είναι καταστροφή για την επιχειρηματική τάξη.»

Στο θαυμάσιο ντοκυμαντέρ *Οι Πυραμίδες της Σπατάλης*, τρία παραδείγματα προγραμματισμένου θανάτου των προϊόντων προκαλούν εντύπωση. Ο εκτυπωτής του Μάρκου, ο λαμπτήρας του Λάιβερμορ και οι γυναικείες κάλτσες.

Ο Μάρκος από τη Βαρκελώνη, που δεν έχει πολύ καιρό από τότε που αγόρασε τον εκτυπωτή του και αυτός χάλασε, απευθυνόμενος

στο κατάστημα από τον οποίο τον αγόρασε παίρνει την απάντηση ότι δεν υπάρχουν ανταλλακτικά, η δε επιδιόρθωση του θα κοστίσει 120 ευρώ, όταν ένας καινούριος κάνει μόλις 39 ευρώ. Ο Μάρκος ξεφυλλίζοντας το εγχειρίδιο του εκτυπωτή παρατηρεί έκπληκτος ότι η διάρκεια ζωής του είναι για 18.000 αντίτυπα, μόλις 5 χρόνια, ενώ στη συνέχεια αποσυναρμολογώντας τον διαπιστώνει ότι διαθέτει ένα τσιπάκι που μετρά τον αριθμό των σελίδων το οποίο δίνει εντολή για μπλοκάρισμα του εκτυπωτή όταν αυτές υπερβούν τις 18.000.

Στην οροφή ενός πυροσβεστικού σταθμού, στο Λάιβερμορ της Καλιφόρνιας των ΗΠΑ, ανάβει μια λάμπα συνεχώς από το 1901 μέχρι σήμερα. Γιατί αυτή η λάμπα δεν παράχθηκε ποτέ μαζικά; Το καρτέλ των εταιρειών παραγωγής λαμπτήρων, θορυβημένο από την παρουσία της ενοχλητικής λάμπας, σε μυστική συνάντηση του στη Γενεύη το 1924 αποφάσισε ότι ο λαμπτήρας αυτός ήταν ένα επιστημονικό ατύχημα και γι’ αυτό καθόρισε και επέβαλλε στις εταιρείες παραγωγής λαμπτήρων ότι η μέση διάρκεια τους δεν πρέπει να ξεπερνά τις 1.000 ώρες.

Οι επιστήμονες της χημικής βιομηχανίας Dupont ανακαλύπτουν στο εργαστήριο μια άφθαρτη κλωστή, μια συνθετική ίνα νάιλον και με αυτή κατασκευάζουν ένα νάιλον καλσόν με μεγάλη διάρκεια ζωής. Η καινοτομία αυτή ποτέ δεν θα πάρει τον δρόμο της μαζικής παραγωγής ανθεκτικών καλτσών. Η διοίκηση της εταιρείας έδωσε την εντολή της απόκρυψής της και της αντικατάστασής της με μια συνθετική ίνα λιγότερο ανθεκτική, με προγραμματισμένη την ημερομηνία θανάτου της.

Στον αντίποδα των παραπάνω παραδειγμάτων οι επιχειρηματικές ελίτ επενδύουν σήμερα τεράστια ποσά για να φιλοτεχνήσουν μια ανθρωποκεντρική προσέγγιση της αποστολής των επιχειρηματικών τους ενεργειών. **Η επιχείρηση εξανθρωπισμού της απληστίας των αγορών ονομάζεται εταιρική κοινωνική ευθύνη.** Δύσκολο το έργο τους όταν στην ύστερη νεωτερικότητα, στην εποχή της απληστίας και του άκρατου ατομικισμού, οι 62 πλουσιότεροι του πλανήτη κατέχουν περισσότερο πλούτο από το φτωχότερο 3,6 δις κατοίκων της γης και το πλουσιότερο 1% του παγκόσμιου πληθυσμού έχει

περισσότερο πλούτο από το 99%. Το πέπλο συκής της επιχειρηματικότητας, η εταιρική κοινωνική ευθύνη, ορίζεται ως το σύνολο των δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης που έχουν ως κίνητρο όχι μόνο την μεγιστοποίηση των κερδών αλλά και την μεγιστοποίηση των ωφελειών των εργαζομένων, των καταναλωτών, των προμηθευτών, των τοπικών κοινωνιών, του περιβάλλοντος ,κλπ.

Πίσω όμως από τη στρατηγική του μάρκετινγκ για τον εξανθρωπισμό των κερδών βρίσκεται ο πυρήνας κάθε επιχειρηματικής στρατηγικής που σέβεται τον εαυτό της και αντιστοιχεί στο πραγματικό κίνητρο του φιλελεύθερου ατόμου, το προσωπικό συμφέρον, που προϋποθέτει τη μεγιστοποίηση των κερδών. Η στρατηγική η οποία υπηρετεί καλύτερα τον στόχο αυτό είναι η **αέναη δημιουργία νέων αναγκών** και η δημιουργία της αίσθησης του ανικανοποίητου των αναγκών, αλλά και η δημιουργική καταστροφή τους, η προγραμματισμένη δηλαδή απαξίωση των προϊόντων που αντιστοιχούν στις νέες ανάγκες. **Η προγραμματισμένη βραχυβιότητα, ο προγραμματισμένος θάνατος των προϊόντων, είναι η σχεδιασμένη συντόμευση του κύκλου ζωής τους, από την εισαγωγή τους στην αγορά μέχρι το θάνατο τους.** Η συντόμευση της ημερομηνίας λήξης των προϊόντων (βλ. Γ. Κολέμπας, Γ. Μπίλλας, *Ο ανθρωπολογικός τύπος της αποανάπτυξης – τοπικοποίησης*, Εκδόσεις των Συναδέλφων), η αύξηση του ποσοστού θανάτου τους , είναι η συνταγή για να αυξηθεί η ζήτηση των προϊόντων, ζήτηση που ενισχύεται από τα δάνεια του χρηματοπιστωτικού συστήματος με στόχο την ανάπτυξη της οικονομίας.

Στο τέλος ονομάζουμε πρόοδο το να δανειζόμαστε χρήματα για να αγοράζουμε προϊόντα που είναι προγραμματισμένα να χαλάσουν και ως μέτρο της προόδου ορίζουμε τον αριθμό των απορριμμάτων, των πρόωρων θανάτων, των τεχνολογικά ξεπερασμένων που πετάμε στους κάδους απορριμμάτων. θα μπορούσαμε στην εποχή του καταναλωτικού ηδονισμού να ορίσουμε ότι ο μοντέρνος καταναλωτής καθορίζεται από τον όγκο των εβδομαδιαίων του απορριμμάτων ή ότι ανάπτυξη, ακαθάριστο εγχώριο προϊόν, είναι

η αξία των απορριμμάτων που παράγει μια χώρα σε ένα έτος.

Εν τέλει ανάπτυξη δεν υπάρχει χωρίς βραχυβιότητα και πολιτισμός χωρίς απορρίμματα. Οι άνθρωποι ως απορρίμματα είναι το ανώτερο στάδιο της προόδου. Επειδή δε η προγραμματισμένη βραχυβιότητα δεν είναι εξαίρεση αλλά κανόνας, γι' αυτό και στην πολιτισμένη δύση το ανθρωπολογικό υπόδειγμα είναι ο καταναλωτής ηδονοβλεψίας, που καταναλώνει για να υπάρχει, που υπάρχει για να απελευθερώνει όλες τις επιθυμίες του και να τις καλύπτει με θνησιγενή αντικείμενα. Για το αυτοαναφορικό άτομο που δεν έχει υποχρεώσεις άλλα μόνο δικαιώματα, με υπέρτατο το δικαίωμα να κάνει πράξη τις ατομικές επιθυμίες του, ο μόνος τρόπος για να αποκρύπτει από τον εαυτό του την επίγνωση της θνητότητας του είναι να μετατρέπει σε θνησιγενή, σε σκουπίδια, ό,τι κατασκευάζει νομίζοντας ότι έτσι αναστέλλει τη δικιά του προγραμματισμένη βραχυβιότητα.

Αυτοδιαχείριση: Μύθος και Πραγματικότητα

Νίκος Ιωάννου

«Δουλεύουμε, πουλάμε, πληρωνόμαστε» είναι το μοντέλο βάσει του οποίου συνδικαλιστές και εργαζόμενοι ανακτούν το εργοστάσιο τη δεκαετία του '70 στη Γαλλία. Η ίδια λογική υπάρχει σχεδόν σε όλα τα αυτοδιαχειριστικά εγχειρήματα κατά την περίοδο της βιομηχανικής ανάπτυξης και γενικότερα της ανάπτυξης. Μέχρι και τη δεκαετία του '90, όπου με την εμφάνιση του ζαπατιστικού φαινομένου έχουμε την άρνηση τέτοιων αξιακών θεσφάτων και την αμφισβήτηση της πρωτοκαθεδρίας της οικονομίας και του παραγωγισμού. Παρότι παραδοσιακή κοινωνία, οι Ζαπατίστας εξέπεμψαν ένα παγκόσμιο μήνυμα δημοκρατίας. Ένα μήνυμα που

λίγο αργότερα έγινε σημαία των πρώτων μεγάλων εξεγέρσεων του 21ου αιώνα.

Όμως στις βιομηχανικές χώρες της μέχρι τότε εποχής, η απασχόληση των εργατών στο εργοστάσιο ήταν μια κατά κάποιον τρόπο κληρονομική βεβαιότητα. Αυτή η βεβαιότητα χάνεται τότε οριστικά και το κενό καλύπτεται από ένα στρώμα ανασφάλειας. Μια απώλεια που συνοδεύεται από σημαντικές αλλαγές στο παραγωγικό μοντέλο και την οικονομία: διάλυση της εθνικής παραγωγής και ανάπτυξης, μεταλλαγή της τοπικότητας, η οποία πλέον δεν προσδιορίζεται γεωγραφικά, αλλά σε σχέση με την κεντρική διαχείριση. Οι επιχειρήσεις λιγοστεύουν διαρκώς, με αποτέλεσμα βιομηχανικές περιοχές να μετατρέπονται σε όγκους ερειπίων. Οι θέσεις εργασίας είναι πλέον σκόρπιες σε όλον τον πλανήτη και η παγκόσμια αγορά εργασίας καθίσταται το πεδίο του νέου ανταγωνισμού.

Η ανάκτηση ενός εργοστασίου μοιάζει πολύ μικρή πρόταση μπροστά στο αδιέξοδο της διάλυσης των βεβαιοτήτων στις παλαιές βιομηχανικές χώρες και ενώ τα ζεστά φουγάρα της Κίνας υποδέχονται εκατομμύρια υποταγμένους εργάτες. Στη μια πλευρά του πλανήτη έχουμε αποβιομηχάνιση, ενώ στην άλλη έχουμε ένα βιομηχανικό παραλήρημα. Μια στεγνή ανατύπωση της καταναλωτικής κουλτούρας και της παραγωγής των εκατομμυρίων σκουπιδιών του καπιταλισμού. Όμως και αυτοί που κατορθώνουν να ανακτήσουν ένα εργοστάσιο στα τέλη της «χρυσής τριακονταετίας» δεν φαίνεται να εμφορούνται από το νόημα κάποιας άλλης, αντικαταναλωτικής κουλτούρας.

Το σλόγκαν «**δουλεύουμε, πουλάμε, πληρωνόμαστε**» έχει μια συνάφεια με τα διαφημιστικά πρότυπα της εποχής όπως το «ανάβει, ξυρίζει, γράφει» της Bic ή το «ντύνει, στολίζει, νοικοκυρεύει» της δικής μας Πειραϊκής-Πατραϊκής. Είναι αδιανόητη σήμερα μια ζωή κατακλυζόμενη από αυτά τα τρίπτυχα του καταναλωτισμού.

Όχι λόγω μιας hipster αντικαταναλωτικής αντίληψης, η οποία εξαντλείται στην αισθητική των πραγμάτων, αλλά λόγω μιας

καθημερινής βιωματικής διαπίστωσης. Πρόκειται για την υποχώρηση του φαντασιακού του καταναλωτισμού, η οποία φτάνει σε τέτοιο βαθμό ώστε να εμφανίζεται στις στατιστικές ως «ανεξήγητη μείωση της ζήτησης».

Αντιστοίχως θα μας φαινόταν αδιανόητη σήμερα μια ζωή κατακλυζόμενη από το τρίπτυχο «δουλεύουμε, πουλάμε, πληρωνόμαστε». Μια ζωή κατακλυζόμενη από το νόημα του παραγωγισμού και του καταναλωτισμού και μιας αμοιβής ώστε να μπορείς ευχάριστα να παράγεις και ανεμπόδιστα να καταναλώνεις.

Όταν ο πατέρας λέει στο παιδί του ότι πρέπει να βγει έξω, να ζήσει, γιατί η ζωή είναι μία αγορά όπου μπορείς να πουλάς κάτι με κέρδος –στην ταινία *Songs from the Second Floor* του Roy Anderson– κυριολεκτεί! Ο **παραγωγισμός** και ο **οικονομισμός** είναι καθολικά νοήματα ακόμη και πριν από είκοσι χρόνια. Είναι σήμερα το ίδιο καθολικά αυτά τα νοήματα; Σίγουρα το να έχεις αρκετά χρήματα παραμένει κυρίαρχη αξία. Το να παράγεις όμως για να τα αποκτήσεις είναι μια αξία με ελάχιστη σημασία. Μια αξία που δεν σου εξασφαλίζει τη θέση σου στην κλίμακα της κοινωνικής ανισότητας όσο χαμηλή και αν είναι η προσδοκία σου. Πρόκειται για τη μείωση του φαντασιακού της ανάπτυξης που, εκτός των σταθερά μειούμενων δεικτών της, συμπληρώνεται από παγκόσμια μείωση της διάθεσης για παραγωγικές επενδύσεις.

Πριν από σαράντα περίπου χρόνια λοιπόν συνδικαλιστές και εργαζόμενοι ανακτούν χρεοκοπημένες επιχειρήσεις και τις λειτουργούν, αφού οι ιδιοκτήτες τους αδυνατούν. Μία κίνηση που ήταν και παρέμεινε συμβολική, σαν ένα είδος απάντησης που θα μπορούσε να είχε δοθεί μπροστά στο κλείσιμο των βιοτεχνιών και των βιομηχανιών. Αυτή η κίνηση επανέρχεται σήμερα μέσα σε μια βαθειά κρίση διαφορετική από κάθε άλλη φορά. Μια κρίση που έχει να κάνει, εκτός των άλλων, με την καταστροφή της τοπικής-εθνικής παραγωγής στο πλαίσιο της οικονομικής παγκοσμιοποίησης.

«Αν δεν μπορούν αυτοί, μπορούμε εμείς». Τι όμως δεν μπορούν αυτοί, το οποίο μπορούμε εμείς; Είναι φανερό πως

αντιμετωπίζουμε τα εργοστάσια σαν να φυτρώνουν από μόνα τους, σαν ένα φαινόμενο φυσικό όπως το φως του ήλιου ή την βροχή˙ και όπως κείτονται πεθαμένα πια, να περιμένουν την εργατική τάξη να τα αναστήσει. Οι επιχειρηματίες δεν μπορούν να διατηρούν μια επιχείρηση χωρίς να τους αποδίδει το προσδοκώμενο κέρδος. Ενώ «εμείς» μπορούμε να λειτουργούμε ένα εργοστάσιο και να μοιραζόμαστε ένα μικρότερο κέρδος ανάλογο των προσδοκιών μας. Είναι ποτέ δυνατόν μια τέτοια πρόταση να αλλάξει την παραγωγική ρότα της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας;

Αν ναι, τότε σημαίνει ότι η αυτοδιαχείριση μπορεί να ξεπερνά τα εμπόδια της διάλυσης της τοπικής -εθνικής παραγωγής και της εξάρτησης από το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Αν ήταν αλήθεια κάτι τέτοιο, οι υπερασπιστές της εθνοκρατικής οπισθοδρόμισης θα εφάρμοζαν την αυτοδιαχείριση δια ροπάλου.

Έχουμε δύο περιπτώσεις όπου ένα ανακτημένο από τους εργαζόμενους εργοστάσιο καταφέρνει μια διάρκεια μέσα στο χρόνο:

Η μία είναι η περίπτωση όπου το παραγόμενο προϊόν είναι αρκετά ανταγωνιστικό και οι εργαζόμενοι διαχειριστές προσαρμόζουν την εμπορική δραστηριότητα στην παγκόσμια οικονομία της αγοράς. Τα κέρδη μοιράζονται εξ ίσου και το εγχείρημα εντάσσεται στο κανονιστικό καθεστώς του κράτους. Εδώ όμως έχουμε να κάνουμε με ένα *πολυ-* και *ισο*-μετοχικό παράδειγμα όπου οι αποφάσεις της συνέλευσης των εργαζομένων περιορίζονται σε τεχνικά ζητήματα παραγωγής και αναδιανομής. Τα ουσιαστικά ζητήματα τα αποφασίζει η διόλου ελεύθερη οικονομία και το διόλου παραχωρητικό κράτος. Οπότε για να έχουμε αυτοδιαχείριση θα πρέπει να αλλάξουμε το περιεχόμενο της λέξης.

Η άλλη περίπτωση, που παρουσιάζει και το μεγαλύτερο ενδιαφέρον, είναι αυτή όπου οι εργαζόμενοι καταλαμβάνουν το εργοστάσιο και το λειτουργούν με οποιαδήποτε προσχηματική ένταξη σε κανονισμό, για να το θέσουν στην υπηρεσία μιας κοινότητας. Η κοινότητα θέτει εξαρχής τους σκοπούς της και η παραγωγή και η οικονομία του εργοστασίου υποτάσσονται σε

αυτούς τους σκοπούς. Τότε έχουμε πραγματικά ένα εγχείρημα αυτοδιαχείρισης, που μπορεί να μη φέρνει από μόνο του την επανάσταση, δείχνει όμως με σαφήνεια τον δρόμο προς αυτήν.

Σε κάθε περίπτωση, τα μέσα παραγωγής παίζουν τον μικρότερο ρόλο στη μετατροπή μιας καπιταλιστικής επιχείρισης σε αυτοδιαχειριστική. Αυτό που χαρακτηρίζει τη μετατροπή είναι το περιεχόμενο της πράξης των εργαζομένων. Εάν δηλαδή το περιεχόμενο αμφισβητεί ριζικά την υπάρχουσα θέσμιση και εάν θέτει τους όρους για μια εξαρχής δημιουργία του δημόσιου χώρου.

Ένα παράδειγμα είναι η «**Εφημερίδα των Συντακτών**», που είναι μια συνεταιριστική εφημερίδα και που συγκαταλέγεται μάλιστα στα αυτοδιαχειριστικά εγχειρήματα. Δεν είναι ανακτημένη επιχείρηση, αλλά συνεταιρισμός εργαζομένων του κλάδου, η πλειοψηφία των οποίων είχε εργοδότη την παλιά «Ελευθεροτυπία». Ένα Μέσο Μαζικής Ενημέρωσης που δεν διασφαλίζει κανέναν έλεγχο από πλευράς αναγνωστών, που λογοκρίνει περισσότερο απ’ ό,τι λογόκρινε ο παλιός εργοδότης τους εργαζόμενους, που το περιεχόμενό του καθορίζεται από άτυπες ή τυπικές εξουσίες. Ποιο είναι λοιπόν το στοιχείο που θα επέτρεπε να χαρακτηριστεί το εγχείρημα αυτοδιαχειριζόμενο; Απλώς και μόνο το ότι είναι συνεταιριστικό;

Ένα διαφορετικό παράδειγμα είναι το κατειλημμένο εργοστάσιο της **BIOME** στη Θεσσαλονίκη. Οι εργαζόμενοι δημιούργησαν έναν συνεταιρισμό στο πλαίσιο μιας πλατιάς συνέλευσης αλληλέγγυων και παράγουν προϊόντα τα οποία δεν έχουν καμία σχέση με αυτά που παρήγαγε η καπιταλιστική επιχείρηση στο παρελθόν. Τα προϊόντα που παράγει η κατειλημμένη BIOME χαρακτηρίζονται «καλά» προϊόντα και διακινούνται μέσα από δίκτυα των αλληλέγγυων. Στη διαμόρφωση του περιεχομένου καθώς και στις αποφάσεις συμμετέχει μια κοινότητα ανθρώπων, έτσι που να μπορούμε να μιλήσουμε για ένα αυτοδιαχειριστικό εγχείρημα. Η επιβίωση του εγχειρήματος εδώ δεν εξαρτάται όπως βλέπουμε από το τι ακριβώς παράγει, αλλά από το κατά πόσο το ίδιο το εγχείρημα γίνεται φορέας των ιδεών ενός καινούριου

κολεκτιβισμού.

Ενός κολεκτιβισμού που έχει να κάνει με το ποιοι είμαστε, γιατί και τι παράγουμε και για ποιον το παράγουμε. **Ενός κολεκτιβισμού που δεν έχει να κάνει απλώς με την αναδιανομή των κερδών αλλά κυρίως έχει να κάνει με τον κοινωνικό έλεγχο και τη δημοκρατία.**

Εδώ βλέπουμε μια σημαντική διαφορά σε σχέση με το παραδοσιακό εργατικό κίνημα της ανάκτησης των θνησκόντων καπιταλιστικών επιχειρήσεων με το μότο «δουλεύουμε, πουλάμε, πληρωνόμαστε». Είναι μια σημαντική διαφορά του σημερινού νεογέννητου πολιτικού κινήματος με το παραδοσιακό. Οι «πολίτες κατά του λιθάνθρακα», ένα νικηφόρο κίνημα του πρόσφατου παρελθόντος (2007-2009), δεν χρησιμοποίησε οικονομικά επιχειρήματα, αλλά το «γιατί να παράγουμε ενέργεια και για ποιον», ένα πολιτικό ερώτημα κεντρικής σημασίας. Ένα πολιτικό ερώτημα που έθετε τους όρους για μια αυτοδιαχειριστική παραγωγή του κοινού αγαθού της ενέργειας. Αναμφίβολα το σύνθημα «αν δεν μπορείτε εσείς μπορούμε εμείς» έγινε προμετωπίδα του αγώνα της BIOME, αλλά ίσως τελικά δεν αντικατοπτρίζει με ακρίβεια το περιεχόμενο αυτού του αγώνα. «Μπορείτε δεν μπορείτε εσείς, εμείς μπορούμε και έχουμε το δικό μας τρόπο να τα καταφέρουμε» θα ήταν μάλλον το πιο κατάλληλο.

Περισσότερα από εκατόν πενήντα χρόνια εμπειρίας του κινήματος της αυτοδιαχείρισης είναι αρκετά για να καταλάβουμε τα δύο μεγάλα εμπόδια προς την εφαρμογή της.

Το ένα εμπόδιο είναι το κράτος. Σε όλα αυτά τα χρόνια, όποτε και αν εμφανίστηκε αυτοδιαχείριση, το κράτος προσπάθησε να την εντάξει στους κανονισμούς του ή να την καταστείλει· και στις δύο περιπτώσεις είχαμε είτε αλλοίωση του περιεχομένου της, είτε συρρίκνωσή της μέχρι εξαφάνισης. Το άλλο μεγάλο εμπόδιο είναι η «ελεύθερη» οικονομία ή αλλιώς η οικονομία της αγοράς. Όποιος λειτουργεί στο πλαίσιό της, ή ακολουθεί τους νόμους της ή πεθαίνει. Το μεγαλύτερο κέρδος με το μικρότερο κόστος: όταν ένα εγχείρημα αυτοδιαχείρισης υποτάσσεται σε αυτόν τον νόμο,

αυτομάτως μεταλλάσσεται σε «αυτοδιαχειριζόμενη» κερδοσκοπία. Στην πραγματικότητα το *αυτο-* παύει να υπάρχει και γίνεται ετερο-διαχείριση, όπως και στην περίπτωση της κρατικής παρέμβασης. Ο κοινωνικός παράγοντας χάνεται και για τη δημοκρατία ούτε λόγος να γίνεται. Εκτός εάν καταλαβαίνουμε τη δημοκρατία απλώς σαν μια διαδικασία.

Δηλαδή το ένα εμπόδιο είναι η πολιτική οργάνωση της κοινωνίας, το πολιτικό καθεστώς. Είναι μάλλον ακατόρθωτο να συμπλεύσει η αυτοδιαχείριση, η αυτοδιεύθυνση με τη διαχωρισμένη εξουσία και δεν μπορούν να υπάρξουν παρά μόνο σαν πράγματα αντιθετικά και ανταγωνιστικά. Το δεύτερο μεγάλο εμπόδιο, είναι η πρωτοκαθεδρία του χρήματος. Η επιβολή της οικονομίας σαν κυρίαρχου τομέα πάνω σε όλους τους υπόλοιπους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Όταν μια συλλογικότητα, ένας συνεταιρισμός ενστερνίζεται αυτή τη θεμελιώδη καπιταλιστική αξία, τότε δημιουργεί κάτι σαν συνεταιριστικό καπιταλισμό. Έναν καπιταλισμό με αναδιανεμητική γραφειοκρατία που τον είδαμε περιορισμένα μεν, να εμφανίζεται δε, σε συνεταιριστικά παραδείγματα. Παραδείγματα που έμοιαζαν πιο πολύ με πολυμετοχικά σχήματα παρά με αυτοδιαχειριστικά.

Γιατί λοιπόν θέλουμε αυτοδιαχείριση; Η απάντηση σε αυτό το ερώτημα προσδιορίζει λίγο πολύ και το περιεχόμενο του κάθε εγχειρήματος. Θέλουμε θέσεις εργασίας ή μια κάποια οικονομική εξασφάλιση; Θέλουμε να μετρήσουμε την οικονομία και την παραγωγή με συλλογικό τρόπο; Τότε μάλλον απομακρυνόμαστε από το σκοπό μας που δεν είναι τίποτα άλλο από ένας πολιτικός σκοπός.

Θέλουμε λοιπόν την αυτοδιαχείριση επειδή θέλουμε αυτοκυβέρνηση. Αρχής γενομένης από την παραγωγή και την οικονομία που τις θέλουμε υποταγμένες στους υπόλοιπους τομείς των δραστηριοτήτων μας. Τομείς τους οποίους ορίζουμε εμείς, τα άτομα αυτής ή της άλλης κοινότητας. Αυτό ακριβώς προσδιορίζει ως αυτοδιαχειριστικό ένα εγχείρημα. Έτσι μπορούμε να ξεχωρίσουμε εκείνα τα εγχειρήματα που αυτοχρίζονται αυτοδιαχειριστικά και αποκτούν κάτι σαν τίτλο τιμής

εξαργυρώσιμο κάθε στιγμή στο χρηματιστήριο των νοημάτων.

Το νέο πεδίο των κοινωνικών μαχών είναι αναμφίβολα ο δημόσιος χώρος: τα κοινά αγαθά και η δημιουργία του υπερταμείου εκποίησής τους από την ελληνική κυβέρνηση είναι ένα δείγμα. Στον αντίποδα της εκποίησης δημιουργείται ένα κίνημα υπεράσπισης των κοινών αγαθών από το οποίο δεν λείπουν οι αυτοδιαχειριστικές προτάσεις. Είναι αλήθεια πως υπάρχουν χιλιάδες συνεταιρισμοί διαχείρισης της ύδρευσης και πολύ περισσότερο της άρδευσης σε όλον τον κόσμο. Όπως όμως εξηγήσαμε, συνεταιρισμός δεν σημαίνει απαραίτητα και αυτοδιαχείριση. Στις πιο πολλές περιπτώσεις χωριών ή πόλεων έχουμε σχήματα διαχείρισης της παροχής, μέλη των οποίων είναι οι χρήστες -μέτοχοι. Τι όμως αποφασίζουν αυτοί οι μέτοχοι και μέχρι πού φτάνει η δικαιοδοσία τους; Συνήθως αποφασίζουν για τα τετριμμένα, δηλαδή την τιμή του νερού, τη συντήρηση του δικτύου ή την κατανάλωση σε σχέση με τα αποθέματα. Αποφάσεις που παρ' ότι αφορούν τα τετριμμένα εξαρτώνται από την απόφαση της πολιτικής εξουσίας στη γενικότερη διακυβέρνηση.

Αν μιλήσουμε για τα μη τετριμμένα, η δικαιοδοσία των συνεταιριστών είναι ανύπαρκτη. Παράδειγμα, για ποιους σκοπούς μπορεί να χρησιμοποιείται το νερό; Μπορούμε να το χρησιμοποιούμε σε πυρηνικό εργοστάσιο; Μπορούμε να το χρησιμοποιούμε σε εξορύξεις, σε γήπεδα γκολφ ή άλλες υδροβόρες δραστηριότητες; Μπορούμε να πλένουμε το αυτοκίνητό μας; Θα εξασφαλίσουμε την απρόσκοπτη πρόσβαση όλων στο νερό; Θα προστατέψουμε την ελεύθερη ροή των ποταμών στη θάλασσα; Όλα αυτά είναι πολιτικές αποφάσεις και εξαρτώνται από άλλες αποφάσεις που αφορούν τομείς πέραν του νερού. Πώς λοιπόν κάνουμε αυτοδιαχείριση στον δημόσιο χώρο; Φτιάχνοντας μια νεροκοινότητα με περιορισμένη εξουσία στη θέση ενός υπουργείου νερού; Ή δημιουργώντας εξαρχής τον δημόσιο χώρο – μια δημιουργία που θα βρίσκεται σε διαρκή σύγκρουση με την υπάρχουσα θέσμιση;

Είναι ψέμα πως συνεταιρισμός σημαίνει αυτοδιαχείριση. Είναι ψέμα πως αν μιλήσουμε για παραγωγή το μοντέλο δεν είναι άλλο

από μια βιομηχανικού και κεφαλαιουχικού τύπου παραγωγή. Είναι ψέμα πως αν μιλήσουμε για τον δημόσιο χώρο το μοντέλο δεν είναι άλλο από τη γραφειοκρατική-οικονομική οργάνωση και κατάτμησή του. Επίσης είναι ψέμα πως δεν νοείται πρόταση μιας άλλης κοινωνικής οργάνωσης εάν δεν συμφωνεί με τους κώδικες της οικονομικής επιστήμης ή μιας πολιτικής οικονομίας. Ψέματα που αποκαλύπτονται από μια παγκόσμια αυτοδιαχειριστική κίνηση,

η οποία ξεπερνά τα στερεότυπα του 20ου αιώνα θεσμίζοντας ρητά και διαυγασμένα λειτουργίες ελευθεριακής αντίληψης. Είναι ο παγκόσμιος κοινωνικός ψίθυρος κατά της γραφειοκρατίας και των αυθεντιών. Είναι ο ψίθυρος πίσω από τις δυνατές κραυγές, ο ψίθυρος που δημιουργεί ακατάπαυστα!

Το κείμενο του Ν. Ιωάννου δημοσιεύτηκε αρχικά στο πρώτο έντυπο τεύχος του kaboom, που κυκλοφόρησε τον Δεκέμβριο του 2016.

Καθεστωτικές Εϊτίλες

Μπάμπης Βλάχος

Λένε ότι την Ιστορία τη γράφουν οι… νικητές. Εν προκειμένω οι αριστερούληδες που διορίστηκαν απ’ ό,τι φαίνεται επιστήμονες επί και μέσω Πασόκ. Ή, η αποφασιστική επικράτηση, καθοριστική για τα Έιτυς παγκοσμίως (και στη χώρα μας) των μήντια – πράγμα που καταντάει περίπου το ίδιο. Μια και την έκθεση που είδαμε στο Γκάζι θα τη ζήλευε οπωσδήποτε από εκπαιδευτική άποψη, όπως παλαιότερα τα ιστορικά ντοκουμέντα του Σκάι, ακόμη και το ίδρυμα Σόρος.

Η «Ελλάδα του ‘80» μπορεί να πουλάει «αισθητικά» και «νοσταλγικά», απέχει όμως παρασάγγας από τις όποιες αλήθειες και την πραγματικότητα της εποχής, ακόμη κι όταν παριστάνει ότι «κοροϊδεύει». Ανθολογώντας και τσιμπολογώντας, από τα

πρωτοσέλιδα του Λαμπράκη κατά προτεραιότητα, τα κατατοπιστικά και αμερόληπτα, όντας παντελώς εκτός της (ταπεινής) πραγματικότητας των αιώνιων θυμάτων της Ιστορίας -των σύγχρονων ψηφοφόρων/δημοκρατών, της πελατείας του «σοσιαλισμού», της χρόνιας ρωμαίικης κακομοιριάς αλλά και της επερχόμενης «λαμογιάς»-, που όμως έχαναν ήδη τότε τουλάχιστον τις ιδεολογικές τους αυταπάτες, μια και η Πρόοδος (εκτός από οικονομική) είναι πρωτίστως αναγκαιότητα και ιδεολογία της εξουσίας και ποτέ δεν υπήρξε «για όλους»- δεν κάνει καν ως Έκθεση την προσπάθεια ενός καλού μουσείου, ενός μαυσωλείου βρ' αδερφέ… Παραχαράσσοντας εν πολλοίς, για λόγους αμεροληψίας υποθέτουμε, ακόμη και την είδηση. Αρκεί, να πιστέψει κανείς την πασοκική προμετωπίδα περί «ευημερίας, δημοκρατίας» και… «Μέλλοντος». Που σήμερα πλέον, είτε με το στανιό, είτε από μεθαύριο-με-το-καλό χωρίς μνημόνια -όπως ισχυρίζεται ο εκάστοτε μεταΠασόκ Τσίπρας-, όλοι το έχουμε δει πού έβγαλε, πού μας πηγαίνει. Και ευτυχώς που η σύγχρονη Φυσική απορρίπτει ως λάθος κι αναξιόπιστη την εκπαιδευτική γραμμή παρελθόν-παρόν-και μέλλον. Ευτυχώς. Γιατί αυτή η γραμμικότητα είναι που μας κακόμαθε.

*

Για παράδειγμα: Οπωσδήποτε το να μην εννοείς αυτά που λες ή και, άλλα να εννοείς κι άλλα να κάνεις, είναι μια κατάκτηση και συνήθεια που ο νεοΈλληνας άργησε να τη σπουδάσει και να τη μοιράζεται, να την εκδημοκρατίσει. Αλλά αφότου πήρε το πτυχίο της ποιος τον πιάνει.

Η μεγάλη αλλαγή λοιπόν που οριστικοποίησε, καθιέρωσε και διέδωσε τέτοιες και άλλες πολλές, τις νέες συνήθειες της δεκαετίας του '80, επιπλέον και γιατί έβαλε επιτέλους την τηλεόραση στο κάθε σπίτι -και προς το τέλος της δεκαετίας σε παγκόσμια κλίμακα εκκίνησε το Ίντερνετ και την κινητή τηλεφωνία-, στη χώρα μας λειτούργησε και πραγματώθηκε όχι μόνο με τον πολιτισμική ***μικροαστίλα*** που επιδεικνύει η Τεχνόπολη και -μη χάσει- η Στέγη mall, αλλά βέβαια κυρίως με την ξέκωλα μεταδοτική, την αχαλίνωτη τότε ***Πασοκίλα.*** Πράγματι. Το Πασόκ

στην εξουσία, καταρχάς πέτυχε πάραυτα να καθηλώσει κι… αποδομήσει το επικίνδυνα κοχλάζον κατά την πρώιμη μεταπολίτευση -σε εποχές, ακόμη, ιδεών- Κοινωνικό Ζήτημα.

Μετατρέποντας κάθε τι Κοινωνικό σε εξαγοράσιμο, σε κρατικό (στο αντίθετό του δηλαδή) – σε Κρατισμό. (Και δεν εννοούμε βέβαια τις κρατικοποιήσεις που ήδη, τις μεγαλειωδέστερες, είχε ήδη κάνει ο Καραμανλής, και που ακόμη κι ο Μητσοτάκης αργότερα συνέχισε ως ενδεικνυόμενες για τον εγχώριο καπιταλισμό…) Πολλά χρόνια αργότερα το ίδιο θα επιτύχει και το μετα-πασόκ Σύριζα. Με την αρκούντως σημαντική διαφορά βέβαια, ότι το Πασόκ το πέτυχε μοιράζοντας (ξένο) χρήμα. Έως ότου εξαγοραστεί και διαφθαρεί -τον καιρό του Σημίτη, και επί Χρηματιστηρίου- και η τελευταία γιαγιά στο τελευταίο ακριτικό χωριό. Ενώ ο μεταμοντέρνος Σύριζα το πετυχαίνει ακολουθώντας πιστά την πρόσφατη, παγκόσμια χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση, του Ελέγχου δια της κάρτας (σίγουρα και σε χώρες χωρίς κάπιταλ κοντρόλς, όπως η Σιγκαπούρη για παράδειγμα), της δραστικά περιορισμένης ρευστότητας. Και προπαντός, με τη συνολική Ιδρυματοποίηση του πληθυσμού – αρκεί το χρεωκοπημένο κράτος (και οι ίδιοι) ναν' καλά.

Στα Έιτυς λοιπόν, επιτεύχθηκε στη χώρα -μέσω εξαγοράς και εργαλειοποίησης- ο οριστικός κατακερματισμός της Κοινότητας για λογαριασμό του Ατόμου. Ο εξαγριωμένος, ο ριζικός εκδυτικισμός (στο όνομα του «σοσιαλισμού» μάλιστα), που καμία Δεξιά δεν μπορούσε μέχρι τότε να πετύχει… Αυτή η μοντέρνα διάλυση, ενός αποπλανημένου -στα πεδία των μαχών του χρήματος- Εαυτού, το πολλά υποσχόμενο όργιο του ατομικισμού. Η αχαλίνωτη μίμηση του homo communicans, η αφασία του teleopticus – ζώου κι επενδυτή ταυτόχρονα. Κι η αρρωστιάρικη απληστία του νεόπλουτου με τα νέα ήθη, που από αυτήν εδώ τη δεκαετία -βάλε και τη σχεδιασμένη ατιμωρησία- αρχίζει ήδη και κτυπάει κόκκινο.

Γιατί το Πασόκ, με ξένα κόλλυβα, πέτυχε κι εκλαϊκευσε τον φαουστικό άνθρωπο. Η γενικευμένη εξαγορά, η Αλλαγή του, ως πλάνο… δημοκρατικής/ μικροκυτταρικής διείσδυσης της εξουσίας,

υπήρξε εν τέλει ο απενοχοποιημένος Διάολος για τον νεοέλληνα. Που πήρε φόρα. Μέχρι ο Σόιμπλε κι οι προτεστάντες του λίγα χρόνια αργότερα, να τον ξαναγεμίσουν δανεικά και ενοχές.

Και όλα αυτά κάτω απ' τον πέπλο του «εκσυγχρονισμού» και της Προόδου. Άλλωστε, πάντα η σύγχρονη εξουσία βάφτιζε «ανάπτυξη» τη μηχανή της.

*

Έτσι λοιπόν, όποιος δεν καταδείχνει/ καταγγέλλει αυτό που άλωσε τον νεοέλληνα της μεταπολίτευσης, κάνοντας δήθεν επιστήμη τη σήμερον ημέρα και κοινωνιολογία… των μήντια (είτε ως αριστερός είτε ως δεξιός, είτε -προπάντων- ως νεοφασίζων/(νεο)φιλελές, κεντρώος δηλαδή), στην καλύτερη περίπτωση παίζει απλώς το παιχνίδι, την «αρπαχτή», της λεγόμενης μεταμοντέρνας Αγοράς – τίποτε άλλο. Της ανάπηρης κι αυτής, λόγω «κρίσεως».

Στην Ελλάδα φαίνεται, το καθυστερημένα μεταμοντέρνο, όχι ο μηδενισμός ή η απάτη του αλλά η συνακόλουθη μπούρδα είναι αυτό που σήμερα επιπλέει. Από την πολιτική και τον Σύριζα, από τον Μητσοτάκη και τους… δημοκράτες ψηφοφόρους, έως τις δήθεν «πειραγμένες» θεατρικές παραστάσεις που πλειοδοτούν. Μόδα που διαπερνάει βέβαια κουτσά στραβά και τις εκπαιδευτικές μπούρδες τύπου Τεχνόπολης και Στέγης για τα Έϊτυς… Ευτυχώς που υπήρχε και κάνα πάρτυ.

*

Γιατί εκείνο που χάθηκε αλλά δεν λέγεται, για πολλοστή -ας πούμε- φορά στην Ιστορία, απ' τη δεκαετία του '80 σίγουρα, μαζί με την «αθωότητα» της Κοινότητας και ίσως οριστικά τον κόσμο των Ιδεών, είναι η… ιδέα της Ελευθερίας. Όχι η ίδια που, πότε υπήρξε; Όχι αυτήν που σου προσφέρει το χρήμα. Αλλά, η έλλειψή της. Από τα μάτια των τωρινών σκλάβων. Εύκολα τη διακρίνει κανείς.

Και γιατί όπως έγραφε κάποιος φίλος τότε, στο μόνο πραγματικά

σημαντικό περιοδικό στα Έιτυς (και που βέβαια δεν υπάρχει στην Έκθεση) «…Μάς ξημερώνει η ευτυχία του ζώου. Θα περισσεύσει ίσως ο άρτος ο επιούσιος. (Κι η ατιμωρησία, λέω εγώ.) Αλλά θα λείψουν αυτά που έθρεψαν την Κοινότητα… (Ο πάλαι ποτέ, ο απαγορευμένος -ιδίως στις προηγμένες δυτικές κοινωνίες!- Δημόσιος Χώρος.)». Υπερβολές.

Εκτός κι αν είχε προβλέψει ως ανθρωπότυπο τον δήμαρχο των «επιτυχημένων» CEO, τον… απλό υπηρέτη του νόμου και της τάξης, κάποιον Καμίνη.